

Indie a Sikkim 2010

Místo děje: *Západní Bengálsko a Sikkim*

Časové období:

10. 9. 2010 – 3. 10. 2010

zapsal: *Strašlivý Uragán*

Osoby a obsazení: *Jirka, Katka, Ida,
Honza, Petr G., Petr M. a autor*

Úvod

Po dlouhých dohadech a nejistotách jsme se letos vydali do Sikkimu se zastávkou v Darjeelingu. Vzhledem k nemožnosti skloubit naše časové nároky, dopadlo to nakonec tak, že jsme byli všichni pohromadě jen v horách.

Pátek 10. září

Přes velké potíže, které jsme letos měli s dohadováním termínu, přes nejistoty toho, kdo vlastně nakonec pojede, jsme přece jen vyrazili do Sikkimu. Protože naše časové možnosti se ukázaly jako naprosto neslučitelné, dopadlo to tak, že já vyrazím dnes, podívám se do Darjeelingu, Ida za mnou přiletí o pár dní později, spolu vyrazíme do Sikkimu, kde se porozhlédneme a posléze se potkáme s ostatními v Yuksomu. Spolu vyrazíme na trek, poté se my s Idou vrátíme do Čech, abychom stihli začátek semestru, zatímco ostatní se během dalšího týdne ještě podívají po Sikkimu či do Darjeelingu. O složitosti našich dohadů vypovídá mimo jiné i to, že letenky jsme si kupovali až na přelomu června a července. Ida se k nám rozhodla přidat dokonce až v druhé polovině srpna. Mě osobně to učinilo radost i proto, že to znamenalo, že tam nebudu sám tak dlouho. O průběhu plánování našeho treku se ještě zmíním později.

Dnes tedy letím přes Helsinky do Dillí, odkud jsem měl původně pokračovat s Kingfisher airlines do Bagdogry, což je město v Západním Bengálsku, u kterého je letiště nejbližší k Darjeelingu a Sikkimu. Nemám totiž čas jet přes celou Indii vlakem. Ve středu jsem si však náhodou kontroloval rezervaci na internetu a zjistil jsem, že mi odlet přesunuli z desáté hodiny na šestou. Takto však přestup v Dillí stihnout v žádném případě nemohu. Zajímavé je, že mi nic e-mailem nesdělili, jak by se dalo čekat u slušné společnosti. Na webu jsem si také ověřil, že můj zrušili let a teď Kingfisher žádný přímý let z Dillí do Bagdogry neprovozuje. Podle nich bych musel tedy přestupovat v Kalkatě, a to nejde jinak než s odletem v 6:25. Operativně jsem si raději rovnou koupil lístek s Jet Airways, který touto dobou stál jedním směrem už 130€, co se dá ale dělat, jiné řešení tato situace asi nemá. Když jsem vyplnil na internetu požadavek, zavolali mi ve čtvrtek z Kingfisher, ale paní na druhé straně telefonu mne jen odkázala na oddělení péče o zákazníky, přičemž mi nadiktovala nefunkční číslo. Na webu jsem našel správné číslo, na které jsem se již dovolal a let z Dillí do Bagdogry zrušil. Byl bych to snad ani neřešil, neboť cena toho telefonátu byla asi srovnatelná s cenou této části letu, měl jsem však obavy, aby mi nezrušili celý zpáteční let, kdybych v Dillí nenastoupil. Peníze, asi 990INR, mi však vrátit nedokázali, tak to budu už muset řešit na místě.

Sobota 11. září

Do Dillí dorazím v pořádku, jen při doletu mě zarazí, že vystříkávají letadlo přípravkem proti hmyzu, zvláště při letu z Finska mi to přišlo opravdu vtipné. Když projdu pasovou kontrolou a s batohem i celní kontrolou, najdu si bankomat, kde si vyberu 5000INR, tedy asi dva tisíce korun. Vylezu před budovu, kde je jako v prádelně, zataženo, vedro a vlhko, navíc drobně mží a místy prší. Nedá se nic dělat, ještě stále Indii neopustil monzun, je třeba si přiznat, že v ideálním případě

bychom jeli ještě nejméně o dva týdny později, ale to kvůli povinnostem ve škole nemohu.

Počkám na autobus na terminál T1, kde se odbavují vnitrostátní lety. Přesto, že jde o totéž letiště, přejezd trvá docela dlouho, nejméně dvacet minut. Zde nejprve navštívím okénko Kingfisher, abych se ujistil, že letenka zpět mi bude platit, ale peníze mi vrátí, až se vrátím z Bagdogry do Dillí a dokončím tedy celý let. Poté si koupím čaj, přitom musím zdůraznit, že do něj nechci mléko, a počkám do 8:15, kdy začne odbavování na můj let do Bagdogry. Venku se mezitím pěkně rozpršelo, ale než odletím, zase přestane. Čekání si zkrátím tím, že si k snídani koupím muffin a ještě jeden čaj. Do letadla nás převezou autobusem a ačkoli sedím u okénka vlevo, Himaláje cestou pro samé mraky nevidím. Ale i tak je výhled zajímavý, mraky se kupí v několika vrstvách a i dolů je občas vidět, nejvýraznějším prvkem je rozvodněný veletok, kolem něž se rozkládá jen zelená rovina.

V Bagdogře přistáváme za deště, až od kol letadla odstříkuje voda. Letiště vypadá značně zanedbaně. Zvlášť záchody vypadají jako na zapadlém nádraží. Když čekám na batoh, ptá se mne mladík z Izraele, na jméno si bohužel nepamatují, zda bychom se nemohli podělit o taxi do Siliguri. Předtím si však jdu ještě popovídat ke stánku Sikkim travel, kde se toho však mnoho nedozvím. Povolení pro vstup do Sikkimu tu vydávají jen těm, kdo odtud letí helikoptérou do Gangtoku. O povoleních na trek tu neví nic.

Poté jdeme s již zmíněným Izraelcem k okénku předplacených taxi, kde si koupíme lístek za 150 rupií na osobu. Cesta trvá asi hodinu, což není ani tak způsobeno vzdáleností, jako spíš kvalitou silnice. Během jízdy si alespoň s tím Izraelcem stihneme popovídat. Prý je v Indii již asi měsíc, studuje na vysoké škole, a tak si stejně jako já nemohl vybrat lepší termín. Nicméně, ač období dešťů teprve nyní spěje ke svému konci, prý mu nikdy nepršelo tolik, aby mu to překazilo plány. Nejprve si s kamarády půjčili motorky, na kterých chtěli dále cestovat a na které tu není potřeba řidičský průkaz, ale on ze své motorky spadl, tak toho raději nechal. S kamarády se rozloučil a rozhodl se podívat se před návratem domů ještě podívat do Sikkimu. Také zmiňoval, že ačkoli se v jídle nijak neomezoval, nikdy mu zde z jídla špatně nebylo, teprve včera se mu spustil průjem.

Taxík nám zastaví u stanoviště aut jedoucích do Darjeelingu a tvrdí, že to je autobusová stanice, na kterou jsme chtěli. Já jsem chtěl sice na vlakovou, poblíž níž je i autobusová a obojí je zřejmě ještě dál, ale ti dva taxikáři, nebo snad taxikář a jeho kamarád, kteří nás sem přivezli, tvrdí, že velké autobusy nejezdí, protože na cestě došlo k sesuvu půdy. Izraelce zde nakonec vystoupí s tím, že pojede již dnes do Darjeelingu tím sdíleným autem, ale já se nechám za dalších 40 rupií dovézt k vlakovému nádraží.

Je tu spousta lidí a vládne tu naprostý chaos. Už cestou z Bagdogry jsem si všiml, že se zde na ulici odehrává naprosto vše, auta si jezdí, kde najdou zrovna

místo, mezi nimi se proplétají motorikšy, rikšy, chodci a sem tam i kráva, jež má samozřejmě ve všem absolutní přednost. Když se mi v nádražní budově konečně podaří protlačit k okénku pokladny, protože Indové zřejmě ještě nepochopili pojem fronty, dozvím se, že vlak do Darjeelingu momentálně nejedí kvůli sesuvu půdy na trati. Měl jsem původně v plánu jet zítra tím vlakem a dnes se podívat po Siliguri, ale nyní usoudím, že není důvod, abych se v Siliguri zdržoval do zítřka. Zamířím tedy na autobusové nádraží, které je opravdu hned vedle vlakového. Zde mi však potvrdí to, co říkali ti taxikáři, totiž že autobusy do Darjeelingu nejedí kvůli sesuvu půdy na silnici. Jezdí tam nyní jen sdílené džípy, které mohou jet po menší cestě oklikou.

Odchytí mne zde pán, který si mne odvede ke kiosku vedle, kde prodávají lístky právě na ty sdílené džípy. Jeden s nápisem Darjeeling zde i stojí a čeká na naplnění. Hlavní stanoviště pro odjezd do Darjeelingu však opravdu mají v místě, kde nám zastavili taxikáři a kde jsme se rozloučili s tím Izraelcem. Lístek stojí 100 rupií, ačkoli nám ti taxikáři říkali 150. Ještě asi hodinu však čekáme, než se auto naplní. Můj batoh naložili na střechu a přikryli plachtou, večer jsem však zjistil, že to nebylo dostatečné, neboť i přesto se mi na něj dostal déšť, který se cestou spustil. Cestou za Siliguri už vidím první čajové plantáže, ačkoli v tu dobu jsem si ještě nebyl zcela jist, zda jde opravdu o čajovník. Zatímco Siliguri se nachází ve výšce asi 100 metrů nad mořem, Darjeeling je v horách ve výšce 2100 metrů a Ghoom, kterým cestou k němu projedeme, dokonce ve výšce 2300 metrů, a tak není divu, že již po několika kilometrech začínáme strmými serpentinami stoupat. Cesta je celkem úzká a u krajnice často nejsou ani patníky, a tak se skoro divím, že není svah posetý spadlými auty. Zvláště uvážím-li, že Indové jezdí poněkud chaoticky. Před Kurseongem se připojíme k hlavní silnici při níž vede i železnice. Odtud až do Darjeelingu ji již neopustíme. Dost často železnice silnici křížuje, protože vede opravdu hned u kraje a mnohdy i v rámci silnice. V tom svahu není totiž ani moc prostoru pro to, aby byla od silnice více oddělena. Cestou se jednou na chvíli zastavujeme, ale jinak jedeme v kuse. Značná část cesty je přitom vroubena domky, které jsou postavené ve svahu, a vůbec je okolí hustě obydleno. Vegetace je přirozeně v tomto vlhkém a teplém podnebí velmi bujná.

Do Darjeelingu jsme dojeli asi v šest večer, kdy už je úplná tma. Alespoň přestalo pršet, cestou mi připadalo, že jsme projeli jednou z mnoha vrstev mraků a nakonec jsem i přes ně mohl při pohledu do nížiny něco vidět. Za jasného počasí to však musí být nesrovnatelně lepší. Hned jak vystoupím, odchytí mě nějaký domorodec a začne mi nabízet, že mne odvede k hotelu. Protože nevím, kam se vrátit, souhlasím a jdu nakonec s ním. Vede mne kamsi do kopce, celý Darjeeling je totiž rozložen ve svahu a na hřebeni. V prvním hotelu mi nabídli pokoj za 300 rupií bez sprchy a nevypadá to, že by tu byla sprcha na chodbě. V hotelu Aranika mi pak nabídli pokoj se sprchou, o které dokonce tvrdili, že bude teplá,

za 440 rupií (s daní). Tomu domorodci, který mne sem odvedl, dám 10 rupií a rozloučím se s ním. Potom se zapíši do knihy, se snad až příliš mnoha kolonkami.

Hned pod hotelem je malá pizzerie, kam se zajdu najíst a hned potom jdu vyzkoušet sprchu. Ukáže se však, že ohřívadlo nefunguje, což se mi ale nechce řešit a spokojím se se studenou vodou. Záchod tu je evropský a ze sprchy teče voda na zem, odkud je odváděna kanálkem pryč. I z umyvadla teče voda dolů na zem a tímtež kanálkem potom pryč. Brzy po sprše jdu spát. Bohužel je ten pokoj za recepcí, u níž jsou i stolky, kde je večer docela živo a rušno. Venku navíc štěkají psi a pod okny občas přejede auto. Asi ve čtyři se navíc ohlásí muezíni z nedaleké mešity. Ještě, že mám špunty do uší.

Neděle 12. září

Ráno jsem vstal asi v osm, i když pár hodin předtím jsem už moc nespál, přece jen jsem šel spát už kolem desáté. K snídani nic nemám, a tak už v půl deváté vyrazím směrem k nádraží. Dnes mám v plánu dojet vláčkem do Ghoomu, odkud bych se rád pěšky vrátil do Darjeelingu. Venku je zataženo, mraky jsou i v úrovni města, ačkoli přímo zde není mlha příliš hustá. Darjeeling je totiž rozložen ve svahu a na hřebeni, přes který se mraky přelévají. V noci sice přšlo, ale našťastí to do rána přešlo. Na nádraží jsem něco po deváté, vláček má jet v devět třicet, a tak si ještě u stánku koupím čaj. První dostanu s cukrem a s mlékem, protože zapomenou zdůraznit, že tam ani jedno nechci. Napodruhé, přestože to zdůrazním, dostanu tam jenom cukr. Když ten druhý čaj dopjím, tak se dá do pohybu parní vláček, tak zazmatkují a běžím za ním, jede totiž tak rychle, že bych jej jistě doběhl, ale ukázalo se, že s ním jenom posuovali. Do odjezdu totiž zbývá ještě pět minut.

Nakonec vláček stejně odjede až ve čtvrt na jedenáct, mezitím si jej vyfotím ze všech stran, na chvílku dokonce skoro vysvitne i sluníčko. Tři mladíci se ztouží se mnou vyfotit, a to hned nadvakrát, aby se vystřídali fotografové. Poté se se mnou vyfotí dva malí kluci, i oni na dvakrát jeden druhého. Nakonec tato posloupnost vyvrcholí tím, že mi jedna mladá maminka strčí do náručí asi dvou až tříletého chlapečka do náročí aby si nás mohla vyfotit. Ani jeho pláč ji od toho neodradil. Mezitím několikrát přejedou s mašinkou sem tam a občas na ní cosi kutí.

Jde skutečně o vláček, anglicky se mu přezdívá „toy train“, čili vláček na hraní, jde o úzkokolejnou trať, kterou sem zavedli ještě Britové a která vede až do Siliguri, pokud není její část poškozená sesuvem půdy, jako zrovna teď. Parní mašinky tu zrovna vidím dvě, jednu z nich opravují v depu na druhé straně ulice, s druhou popojíždí sem tam, než za ni zapřáhnou vagónky a vyjede s nimi na trať. Opoдал ještě stojí dieselová. Myslím, že když jezdí vlak až do Siliguri, využívá právě těch dieselových strojů. Vlak s námi jede tak rychle, že bych jej bez vynaložení většího úsilí předběhl. Na druhou stranu však i hodně stoupá, na sedmi

kilometrech nastoupá asi dvě stě metrů, což se mu může podařit jen díky tomu, že na místě příznačně nazvaném Batasijská smyčka („Batasia loop“) udělá kolečko a přejeде po mostě nad svou tratí. Uvnitř této smyčky je pomník na počest Gurkhů padlých v různých bitvách. Darjeeling je jakési centrum Gurkhů, kteří by jej rádi viděli jako hlavní město Gorkhalandu, čili země Gurkhů, již by chtěli oddělit od Západního Bengálska. Nezdá se však, že by pro to měla indická vláda pochopení. Z každé zdi na mne útočí nápisy „Gorkhaland“, často v komplikovanější podobě: „My chceme Gorkhaland,“ či dokonce, „my potřebujeme Gorkhaland“.

Vláček se proplétá mezi auty asi jako tramvaj ve městě, často jede těsně vedle domů, které hustě obklopují ulici z obou stran. Napravo jsou postaveny ve srázu, který prudce spadá do údolí. Zajímavé je, jak často si lze všimnout prádla, které místní neváhají mít rozvěšené k sušení přímo u trati. Asi jim nevadí, že několi-krát denně kolem něho přejeде parní mašinka, přičemž už samo o sobě je sušení prádla v takto vlhkém vzduchu téměř nemožné. V Ghoomu jsme asi za hodinu, zajdu si tu na záchod, dokonce zde mají evropský, ale nahoře jsou přece jen i šlapky pro nohy, kdyby to někomu nevyhovovalo. Poté se jdu projít ještě kousek dál Ghoomem. Vyjdu na vršek s fotbalovým hřištěm, které je pěkně hroblaté, rozhlednu se odtud po okolí, a sejdu opět dolů. Mezitím se spouští drobný déšť a navíc mám již hlad, a tak si zajdu do restaurace, jež vypadá dosti prostě a jednoduše. Chvilí trvá, než si mne všimnou a anglicky zde obsluha mnoho neumí. Dám si cosi, co nazývají kuřetem, a rýží. Z kuřete se vyklubou kosti obalené trochou masa v omáčce. K tomu dostanu ještě jednu omáčku a talířek se zeleninou, okurkami a papričkami, které pálily jako čert. Ale jinak to bylo dobré a celé mě to přijde na padesát rupií i s čajem na závěr.

Z Ghoomu se pak vydám pěšky zpět do Darjeelingu cestou podle vlakových kolejí. Cestou zahlédnu ještě u Ghoomu dva lámaistické kláštery, které vypadají poněkud zanedbaně, na začátku Darjeelingu pak vidím ještě jeden klášter, který se jmenuje Dali, a který vypadá docela pěkně, ale vystačím si s pohledem zvenku. Cestou jdu chvilku po kolejíech, po nichž dojdu i k již zmíněné Batasijské smyčce. Kolem sochy je park, ale jinak je tu nejzajímavější most, pod kterým i po kterém vláček projíždí. Když odtud jdu zpátky na silnici, všimnu si, že z této strany je budka, kde se vybírá vstupné, tomu jsem se však vyhnul, protože cestou ven po mně nic nechtěli. Když se blížím k Darjeelingu, mraky se začínají trhat a na chvíli i vysvitne sluníčko. Počasí se i nadále lepší a k večeru je skoro jasno.

U nádraží se projdu k chrámu Dhirdham, který je hned pod ním. Myslím, že by mohl být hinduistický, ale jistý si tím nejsem. Vypadá totiž jako pagoda, ale je u něj i socha krávy. Cestou do centra se poptám v jedné cestovní kanceláři na treky v Sikkimu, jejich cena je ale dost vysoká. Jedinou podstatnou informací je, že povolení pro vstup do Sikkimu lze snad sehnat poblíž hranic, ale na to se raději půjdu zeptat ještě do místní kanceláře sikkimské agentury pro cestovní ruch. Povolení pro treky musí vyřídít cestovní agentura v Gangtoku, ale to si

zařídí i v Sikkimu.

Ačkoli se dělá pěkné počasí, dovolím si ten luxus, že se na chvíli natáhnu na pokoji. Poté se projdu nahoru k Chovrastě, což je náměstíčko na hřebeni, odkud je pěkný výhled na hory okolo. Hned vedle je vyhlídkový kopec („Observatory hill“), kolem kterého vede vycházková cesta. I z ní jsou pěkné výhledy do okolí, sice se vyjasnilo, ale pro mraky kolem okolních kopců přece jen není vidět příliš daleko. Nahoře na kopci je také hinduistická svatyně Mahaakal („Mahaakal mandir“), na kterou se podívám hned dvakrát, podruhé proto, že mlha, která ji zahalovala, se rozpustila, a tak jsem si ji šel pořádně vyfotit. Na svatyni nechybějí četné svastiky, ale jinak sama o sobě není až tak zajímavá, přesto je to tu pěkné, protože jsou zde všude rozvěšené barevné vlajčky, které jsem měl dosud spíše spojeny s tibetským buddhismem. Když teď do nich zasvítilo slunce, tak jsou opravdu krásné. Kromě toho se zde potuluje tlupa opic, což pro našince také stojí za vidění. Ačkoli se pěkně vyjasní, Kančendžonku stejně nezahlednu. Doufám, že stále ještě existuje.

Po západu slunce si jdu uložit foťák na pokoj a vyrazím hledat připojení k internetu. Poté hledám čajovnu podle rad Lonely Planet, ale je to dost těžké, protože se stále neumím zorientovat v pláncích, které jsou v průvodci, ani v těch, které tu občas visí na cedulích. Připadají mi hrozně matoucí a trvá mi asi dva dny, než konečně je pochopím. Teprve po sedmé tedy uspěji, ale našťástí mají ještě otevřeno. Jedná se o čajovnu sdružení Goodricke, jež zastřešuje několik čajových zahrad okolo Darjeelingu. Zkusil jsem si dát oolong, který mi velice zachutnal. Čajovna sice není příliš atmosférická, ale čaj dělají dobrý, což je hlavní. Malá konvička mne přišla na 60 rupií, protože oolong patřil k těm dražším čajům v nabídce.

Během návratu do hotelu vypadne potom v Darjeelingu proud, zřejmě k tomu zde dochází často, a tak to není zdaleka naposledy, co se mi to stane. Cesta po tmě je poněkud náročnější, ale zvládnout se to dá. I jinak je však veřejné osvětlení z velké části tvořeno světly z výloh obchodů. Recepční mi dá na pokoj svíčku. Sprchuji se s baterkou, protože nevím, jestli se vyplatí čekat, než proud zase pustí, k tomu podle zákona schválnosti dojde nedlouho poté, co sprchu dokončím. Když byla tma, slyšel jsem z ulice generátory, ale hotel Aranika, kde jsem se ubytoval, svůj generátor asi nemá.

Pondělí 13. září

Ráno jsem se probral už před sedmou, a když jsem viděl venku modré nebe, vyrazil jsem hned ven. Směrem ke Kančendžonze jsou ale stejně mraky. Napadne mne, že bych mohl ještě před snídaní nalézt klášter Bhutia Busty, jenže si stále nerozumím s tou mapou, a tak se vydám špatným směrem a časem to vzdám. Na snídani si zajdu do Glennary's, kde mají sladké pečivo a čaj. Navíc je odtud krásný výhled na město a kopce za ním. Jediné, co mne tu zklamalo, je fakt, že

čajové lístky nechali v konvici a nedaly se slít. Také tu pochopitelně mají jen černý čaj, protože tím je nakonec Darjeeling vyhlášen.

Po snídani se vrátím do hotelu pro gpsku, kterou jsem zapomněl a zamířím dolů na Hill Cart road, po které zamířím k čajové plantáži Happy Valley. Cestou jsem si všiml masného krámu, kde maso viselo venku na háčcích jen tak bez chlazení. Podobný krámk je už jsem viděl včera v Ghoomu, v tom případě šlo pouze o dřevěnou budku. Čajová plantáž je hned za městem. Budova na zpracování čaje je níže ve svahu a prochází se k ní po cestě mezi čajovníky. Je to tu moc krásné a dál ve svahu jsou navíc vidět česačky, zřejmě i nyní probíhá sklizeň. Dole u továrny mě hned odchytí průvodce, na prohlídku se přidám ke skupince německých turistů. Uvnitř je to opravdu zajímavé, průvodce nám vykládá, jak se dělá černý čaj, který tu teď na podzim dělají. Zelený a bílý čaj prý prozřemnu dělají v březnu.

Projdeme sušárnou, následuje drcení a fermentace, nakonec pak přichází na řadu třídění. Ptám se průvodce na to, jak by šlo vypěstovat si keřík, ale odkáže mne jen na jakousi organizaci pěstitelů v Darjeelingu, kde by mi dali sazeničku, jenže tu bych asi do Evropy těžko dovezl. Ty čajové keříky prý při dobrém stříhání vydrží i dvě stě let. Bylo to tu zajímavé, ale bohužel jsem neviděl továrnu v akci, neboť jsem přišel příliš brzy, čaj sem prý přinesou v poledne a ve čtyři, tak by bylo lepší se sem podívat odpoledne. Když vyjdu ven a už chci jít pryč, zastaví mne u stánku nad továrnou stará paní a říká mi, ať si jdu ještě vyfotit trhačky. Když prý půjdu po cestě po vrstevnici, najdu je kousek nad cestou. Trhačky si pochopitelně všimly, že je fotím a chtějí hned bakšiš. Dám jim deset rupií, což jim připadá málo, protože obvykle prý dostanou dvojnásobek, jenže já teď u sebe nemám další drobné.

Cestou zpět se potom zastavím u stánku u té babičky, jež mne už předtím lákala na nejlepší čaj světa, čemuž pochopitelně nemohu odolat. V tom stánku je i místnůstka s lavicemi pokrytými koberci a polštářky. Lavice jsou umístěny u stěn kolem kulatého stolu, na němž na bílém ubrusu leží misky s čajovými lístky a okolo jsou zelené čajové lístky i poházeny. Když se babička dozví, že jsem z Čech, celá se rozzáří, protože sem prý jezdí mraky Čechů, jak se mohu konečně přesvědčit i v návštěvní knize. Zvlášť jakýsi Tomáš s Michaelou sem z Prahy jezdí pravidelně a mimo jiné tu s ní občas pečou brambory.

Dokonce ji naučili pár slov česky, jako je pozdrav, „děkuji“, „brambory“, „dobrý čaj“ a podobně. Babička mi učiní výklad o tom, z jakých částí lístku je nejlepší čaj a nechá mne tipnout si, ve které misce je jaký. Uhadnu to správně, což není tak těžké, neboť ve třech miskách ze šesti je čaj z nejlepších lístků, a to černý, zelený a bílý (což se však u čaje z Darjeelingu podle mne až tak moc neliší). Potom mi jde ten černý čaj připravit, přičemž mne přizve, ať se jdu kouknout. Zajímavé je, že lístky sotva hodí do hrnce a jen napočítá do pěti, čaj slije, což je prý možno s týmiž lístky ještě dvakrát zopakovat.

Sotva potom čaj ochutnám, začne paní aranžovat scény pro různé fotky, například ja piji čaj, šálek s čajem mezi těmi miskami s lístky, jak se koukám zpoza stolu na misky a tak. Ještě si povídáme a ona říká, že je už v důchodu, prý je jí sedmdesát let, je však velice čiperná. Tohle prý nedělá pro peníze, ale aby udělala lidem radost. Říká, že čaj odtud je nejlepší z asi osmdesáti čtyř plantáží okolo Darjeelingu, ale nic jiného bych od ní ani nečekal. Po této produkci pochopitelně nedá, abych si zde nějaký čaj nekoupil. Vezmu si po sto gramech bílého, zeleného i černého. Ceny přitom nejsou nijak nízké, zelený stojí asi 600 rupií, bílý 400 a černý 300, vždy za stro gramů. Dohromady mě to přijde na 1300 rupií plus 50 za ten čaj, co mi zde uvařila. Při tom říká, že peníze jdou rovnou pracovníkům a ten černý čaj prý byl vyroben minulý týden. Když čaj odváží, přihodí trochu navíc, protože prý jsem Čech. Do balíčků pak zvenku přibalí zelené lístky a květ pro dekoraci. Květ se prý do černého čaje přidává i při výrobě. O kuličkách, které zůstanou na keřích po odkvětu babička, říká, že jsou v nich semínka a prý stačí dát je do země a ona vyklíčí. Pár jsem si jich natrhál, tak uvidíme. A samozřejmě se nezapomenu zapsat do pamětní knihy. Když poté dopiji a zaplatím, nechce mne babička jen tak pustit a říká, ať si jen ještě posedím, že mi uvaří druhý nálev, protože ona je s Čechy jako jedna rodina. Nabízela mi i nudlovou polévku, na niž jsem však neměl chuť. I druhý nálev je překvapivě dobrý, na to, že jde o černý čaj. K němu mi nabídne pár sušenek a nechá mne sedět v klidu o samotě.

Je třeba dodat, že ačkoli jsem odešel s dobrým pocitem přátelského prostředí, obchodní realita byla asi poněkud prozaičtější. Ve skutečnosti, když jsem pak srovnal ceny i těch nejlepších čajů, které prodávali přímo v Darjeelingu u Goodricke, byly zde o dost vyšší, protože nejdražší čaj u Goodricke byl bílý asi za 450 rupií, nejdražší zelený byl o dost levnější. Myslím, že při tvorbě ceny mohlo sehrát roli to, že jsem té babičce říkal, že mám nejradyji zelený čaj, což bych už asi v Darjeelingu neříkal, protože jejich zelený a bílý čaj se od toho černého podle mne moc neliší, a to ani co do způsobu přípravy. Navíc její „přidávání čaje navíc“ je také třeba brát s rezervou, protože váhu měla všelijakou a když jsem si pak balíčky zvážil pro zajímavost doma, hmotnost byla sice v průměru asi sto gramů, ale u jednoho balíčku byla asi devadesát a u jiného asi sto deset. Nicméně rozhodně to uměla ta paní dobře prodat, protože kdybych pak nekonzultoval své zážitky s ostatními, kteří snad dostali i jinou cenu, asi by mne nenapadlo nad tím takto přemýšlet.

Když vylezu ven, je venku zataženo, přitom celé dopoledne vydrželo polojasno, ačkoli s velmi zamlženým ovzduším. Vydám se zpět k Darjeelingu s cílem najít klášter Bhutia Busty, teprve teď se začínám sžívat s prapodivným plánkem města, tak už se mi to snad podaří. Nejprve musím dojít nahoru na Chovrastu, kde jsem v půl druhé, a tak se rozhodnu, že se přece jen nejprve půjdu najíst. Zajdu do restaurace Glennary, kde je to sice dražší, matar paneer s rýží a voda mě přijdou na 163 rupií, ale je to moc dobré. Paneer je druh sýra a je to zalité

omáčkou s kari, tak je to dost pálivé. Venku se však počasí nezlepšilo, a tak si ještě zajdu do fotoobchodu nechat si udělat kopie pasu a pasové fotky na povolení pro vstup do Sikkimu. Stavím se i v sikkimském centru, kde se poptám na povolení, vypadá to, že je lze obdržet i blízko hranic v městečku Melli, což bude pro ostatní výhodnější než v Siliguri nebo tady. Protože se mezitím dá do mírného deště, zajdu se ještě podívat na internet a pak teprve vyrazím ke zmíněnému klášteru. Je na druhé straně hřebene, než centrum a jde se k němu od Chovrasty dosti zprudka dolů. Jde o pěkný buddhistický klášter v tibetském stylu.

Poté se ještě procházím po městě, než si zajdu do Goodricke na čaj a pro čaj. Kartový terminál jim bohužel zrovna nefunguje, tak si musím odběhnout k bankomatu. Zkusím si zelený a bílý čaj, ten zelený mne příliš nenadchl, ale bílý je dobrý. Pak nakoupím asi půl kila čajů a jdu do hotelu. Mezitím ve městě opět vypadl proud, a tak jdu po tmě, ale i tak se stavím pod hotelem na mini pizzu. Recepční mi opět rozsvítí na pokoji svíčku. Večer si vyperu trenky a tričko, i když v tomto vlhkém vzduchu stejně neuschnou a po ránu jsou stejně mokré jako večer.

Úterý 14. září

Ráno jsem si chvíli psal deníček, než jsem šel do Glennary na snídani, při čemž jsem se tu rovnou koukl i na internet. Poté jsem zamířil na poštu pro známky na pohledy. Dostalo se mi zde však překvapivé informace o jejich momentálním nedostatku. Pohledy tedy nechám zřizenci, aby je poslal za mne, až známky mít budou. Potom už se jdu na pokoj sbalit. Při odchodu ještě doplatím 320 rupií (3 × 440 – 1000), přičemž recepční musí jít ven shánět drobné na vrácení (drobných rupií je totiž v oběhu podle všeho velký nedostatek).

U stanoviště minibusů, tj. větších terénních aut, odchytím hned jeden do Siliguri. Z Darjeelingu odjíždíme horem po jiné než hlavní cestě. Cestou sem tam někdo zvenku přistoupí na nárazník s tím, že se nahoře chytne střechy. Vepředu i s řidičem sedí čtyři lidé, a připadá mi, že řidič snad sedí někomu na klíně. Přitom vedle mne téměř celou dobu nikdo nesedí, nad tím se dá jen kroutit hlavou. Jen chvíli vedle mne sedí matka s dcerou a pak od další zastávky si ke mně přece jen jeden člověk zepředu přesedne. Cestou chvíli dost prší, ale poučen z cesty opačným směrem jsem si batoh zabalil do pláštěnky. Neustále také míváme čajové plantáže, a to i dole kolem Siliguri.

Tady dole je nejen vlhko, ale i pořádné vedro. Když se trochu zorientuji, vydám se po Hill Cart road k hotelu Hill View, který jsem si v Lonely Planet vybral. Pokoje pro jednoho už nemají, ale nabídnou mi pokoj pro dva za 450 rupií (plus 45 rupií desetiprocentní daně) místo 550 (nebo to aspoň tvrdí). Je tu sprcha a nevypadá to špatně, a tak už nic jiného hledat nebudu. Chvíli si na pokoji čtu, než venku přejde bouřka, která se spustila, sotva jsem sem došel, a kolem páté se vydám na procházku po městě.

Siliguri je indické město se vším všudy. Doprava je chaotická, mezi sebou se po ulici pletou auta, motorky, motorikšy, rikšy, cyklisté, přecházející chodci a pochopitelně i krávy. Kdo může, ten troubí, houká, nebo aspoň zvoní. A někde jsem zahlédl i rikšu s větší budkou za sebou, v níž se vezlo asi šest školaček. K mostu procházím nad čtvrtí rozpadajících se domků z vlnitého plechu, která vypadá jako nějaký slum. Teprve za řekou pak začíná vlastní centrum města. Projdu se po tržišti, kde mají všechno možné, jen sehnat igelitové pytle není nic snadného. Chtěl jsem si jich pár koupit na věci, ale podle všeho tu vůbec obyčejné pytle nemají. Nakonec jsem sehnal alespoň jakousi igelitovou tašku, ačkoli je z plastu utkaná a časem z ní lezou vlákna. Když jsem si potom v pekárně koupil něco k snídani, nedali mi nákup do igelitového sáčku, ale do síťovky z bavlněného či lněného vlákna, tak asi bude něco na slovech jednoho obchodníka, podle nichž jsou igelitové pytle v Siliguri zakázané. Cestou také narazím na chrám bohu Ganéšovi, který vypadá jako slon. Je otevřený přímo do hlavní ulice, a protože před ním postává stále několik lidí a navíc všichni kolem jedoucí u něj přinejmenším přibrzdí, činí to dopravu v těch místech ještě chaotičtější.

Po procházce si najdu restauraci, kde si dám brambory s kari a k tomu rýži. Ještě zkusím hledat internet, ale nějak se mi to nedaří, a tak jdu zpátky do hotelu. Vedro a vlhko je stále stejné, přestože už je dávno tma. Ještěže mám na pokoji alespoň větrák.

Sředa 15. září

Večer jsem usnul asi v deset, a tak není divu, že jsem se probral už v šest, do sedmi jsem sice ještě podřimoval, ale pak už jsem začal zkoumat, který vypínač by mohl rozsvítit světlo nad zrcadlem, u kterého bych se rád oholil. Všechny vypínače jsou totiž umístěny u dveří. Ani jedním se mi sice zmíněné světlo rozsvítit nepodaří, ale zato se z jednoho vyklube zvonek do recepcce. Po chvíli proto přijde zaměstnanec a ptá se, jestli chci čaj, než abych vysvětloval, že to byl omyl, raději na to kývnu. Za normálních okolností bych u čaje neváhal, ale jak se dalo tušit, jedná se o oslazený čaj s mlékem, který ani není moc dobrý. No, co se dá dělat. Rovnou se s tím čajem nasnídám ztvrdlých kremrolí, jež jsem si včera koupil v pekárně.

Usoudiv, že ze Siliguri jsem toho již viděl dost, strávím většinu dopoledne na pokoji četbou. Asi v půl desáté jdu ještě najít přístup k internetu, což se mi však úplně nedaří. Najdu sice pár internetových kaváren, ale všechny jsou ještě zavřené, a tak jdu zpět do hotelu. Asi v jedenáct se sbalím a jdu pryč. Recepční mi tvrdí, že na ulici se mi určitě taxík na letiště nepodaří chytit a nedá jinak, než že mi někoho zavolá. Po chvíli opravdu přijede taxík, který podle mého názoru šel jeden zaměstnanec odchytit na ulici. Za odvoz na letiště chce 400 rupií, což se mi zdá přestřelené, když to opačným směrem stálo 300, ale recepční říká, že

taxikář musí zaplatit parkovné a poplatek a kdesi cosi a že zpět už žádného zákazníka nechytí, tak pojedje prázdný. Tak na to nakonec kývnu. Zaměstnanec, který šel taxík odchytnout na ulici, ještě požaduje dvacet rupií, k čemuž nejvím žádnou ochotu a recepční jej zarazí. Na letišti pak taxikář najednou požaduje 450 rupií s tím, že padesát činí poplatek za vjezd, ale to už neustoupím prohlásiv, že poplatky už byly v dohodnuté ceně zahrnuty a že mu dám jen čtyři sta. Příliš se o tom již nedohaduje, ale jen říká, že prý nemá stovku zpátky, jen padesát rupií. Trvám však na tom, aby se prošel někam tu stovku sehnat.

Jsem tu už před polednem a Ida má přiletět až pět minut po druhé. Chtěl jsem do té doby sedět v hale pro odlety, kde je trochu lepší ovzduší, ale tam mne nepustí, tak celou dobu prosedím před příletovou halou. Hned po Idině příletu se jdu pozeptat na taxík, ale u okénka mi jen řeknou, že žádný taxík tu nemají, a tak se jdeme podívat rovnou na parkoviště. Jeden taxikář se k nám hned přihlásí a nabízí, že nás vezme do Siliguri za 450 rupií. Zdá se mi, že ceny za odvoz rostou poněkud rychle, ale nakonec asi nemáme na výběr. Navíc ten taxikář říká, že je zrovna stávka a žádné taxíky nejezdí. Asi na tom něco bude, protože než jsme odjeli, tak se s tím naším řidičem chvíli zuřivě dohadovali jiní řidiči.

V Siliguri hned přeseďme do džípu mířícího do Darjeelingu. Před jeho odjezdem jsem marně hledal koš, do kterého bych mohl vyhodit prázdnou petku, jeden pán to za mne vyřešil tím, že si ji ode mne vzal a vyhodil ji na zem. Cestou máme hezké výhledy na Siliguri a Idě se líbí, jak je krajina okolo nás jiná než u nás. V Darjeelingu jsem až za tmy. Rozhodneme se, že zamíříme směrem k hotelu, kde jsem byl předtím, ale cestou se zkusíme poptat i jinde. Nakonec skončíme v hotelu Mount Pleasant, kde mají pokoj pro dva za 440 rupií (i s daní), což nám přijde dobré. Je tu i sprcha, třebaže studená. Naproti se zajdeme najíst do Konikás, kde mají dobrá indická, čínská i jiná jídla. Objednávání je komplikované v tom, že nevíme co je co, a tak se Ida ptá číšníka, co by nám doporučil, jenže jí asi moc nerozumí, protože anglicky moc neumí. Tak to vypadá, že jí doporučil rýži jareed, ale spíš to nepochopil. Ida si dá alu matar, tedy bramborové kari, s rýží a já si dám peas masala, tedy hráškové kari, rovněž s rýží. Obojí je moc dobré. Jídlo zakončíme čajem. Mezitím se venku dalo do deště, a tak necháme nákup vody na ráno a jdeme na pokoj spát.

Čtvrtek 16. září

Ráno jsme vstali po sedmé a asi v půl deváté vyrazili na snídani, šli jsme opět ke Glennary, protože už to tam mám vyzkoušené. Venku stále prší, i když jen slabě a Darjeeling je zahalen do mlhy. Po snídani jsem navrhl sednout si na internet, ale Ida s sebou nemá návrh dlouhého mejlu, který zde plánuje napsat, a tak to necháme na později. V sikkimském turistickém centru (Sikkim travel) mají otevřeno až od půl jedenácté, a tak ještě Idu provedu po kopci s hinduis-

tickou svatyní. I v dešti to tu vypadá zajímavě. Tentokrát je tu docela dost lidí a jeden pán s kasičkou nadepsanou donation nás vyzývá k příspěvku. Když si to nahoře obejdeme, rozhodne se Ida dát mu do ní padesát rupií, protože se nám to tu líbilo. Tak jsem mu také hodil do kasičky deset rupií. Na oplátku se nám od toho pána dostane upozornění, že sejdeme-li ještě dolů po schodech, nalezneme tam jeskyni, jde o malou díru ve skále vyzdobenou jako svatyně.

Odtud se vrátíme do hotelu, kde se sbalíme, ale věci tu ještě necháme a jdeme nahoru na internet. Nechám Idu jít napřed a ještě se cestou stavím u bankomatu. Ida má zřejmě spoustu práce, a tak stráví na internetu asi hodinu, až asi do tří čtvrtě na dvanáct, tak doufám, že to dneska všechno stihneme. Poté už si jdeme vyřídit povolení pro vstup do Sikkimu, což je otázka asi deseti minut. Měli bychom si udělat kopii pro druhého z nás, ale cestou dolů k hotelu nepotkáme kopírku. Ještě se zastavíme u Goodricke, aby si Ida mohla nakoupit čaj, ten prodavač si mne dokonce pamatuje.

V hotelu jsme tedy už po poledni, do kdy jsme se měli vystěhovat, ale moc jim to tu nevadí. Ještě jdeme nahoru do obchodu s kopírkou, který už mám vyzkoušený, Ida si zde při té příležitosti koupí pár pohledů. Pak už jdeme hledat dopravu do Pellingu. Nahoře, kam nás odkázala paní v sikkimském centru, ale nic nestojí, a tak sejdeme dolů na Hill Cart road, kde po několika dotazech skutečně najdeme budku příslušející džípům jezdícím do Jorethangu. Dál se odtud přímo nedostaneme. Člověk za okénkem ale nevypadá příliš kompetentně, tak si musíme asi hodinu počkat, než přijde ten správný domorodec, od nějž se dozvíme, že asi za hodinu pojedou další džíp, do kterého se vejde. Mezitím si jdu koupit něco k jídlu, v jedné pekárně narazím na cosi jako vánočku.

Potom stojíme v budce před okénkem, protože venku stále mrholí. Netrvá to ani hodinu, než se začne něco dít. Ten pán za okénkem chce zaplatit dvě stě rupií za oba, začínám si myslet, že 100 rupií je standardní cena za jednotlivý segment cesty. Než si však vezme peníze, shlukne se kolem něj několik Indů a o čemsi se s ním dohadují. Jeden pán se nás ujme a ukáže nám, ať dáme batohy na střechu auta. Pak teprve se mi podaří zaplatit a dostat i lístek, s tím se nám dostane i poučení, že asi po půl hodině dojedeme k místu se sesuvem půdy, jež nelze přejet a budeme tam muset přejít do dalšího džípu za ním.

V autě jsou tři řady sedaček a na každé sedí čtyři dospělí, sem tam přisedne i dítě navíc. Než však odjedeme, sedíme ještě asi půl hodinu v autě, tak si aspoň od kolemjdoucího prodavače koupím malý pytlík brambůrek. Úzkými serpentýnami dojedeme k místu, které je kvůli sesuté silnici třeba překonat pěšky. Zrovna ji opravují, betonují svah pod silnicí, několik dělníků a dělnic zde rozbíjí malým kladívkem kamení na štěrky. Řidič nás ještě upozorní, ať za tímto místem přestoupíme do džípu s číslem 4002, který stojí až na konci řady aut.

Cesta do Jorethangu klesá úzkými a hustými serpentýnami, kolem jsou na kopcích čajové plantáže a vůbec je krajina velmi zajímavá. Atmosféru dotváří i

místní hudba, kterou řidič v autě pouští. I proto Ida natočí cestou několik minut videa. Po chvíli klesání zastavíme u domu, kde nám do auta přišoupnou chlapečka a holčičku, tak teď jsou opravdu na každé sedačce čtyři dospělí a jedno dítě, a to včetně sedačky s řidičem.

Níže potom řidič v jedné vesničce ještě častěji zastavuje a dává se s lidmi do řeči. Cesta se tak dosti protahuje. Při klesání je navíc čím dál větší vedro. Jorethang je za velkou řekou, přičemž za mostem přes ni je hraniční budka, u níž musíme s Idou vystoupit a jít si nechat orazítkovat naše povolení pro vstup, a i do pasů dostaneme razítko. Odtud je to už do Jorethangu kousek, jsme zde v pět a obchůzkou zjistíme, že už žádný džíp do Pellingu dnes nepojede. Místní nám poradí, ať jdeme za most k cestě do Pellingu a snažíme se chytat auta, která jedou ze Siliguri nebo z Darjeelingu přímo. Ujme se nás opět ten pán, který nám již v Darjeelingu pomáhal a který jede do Gayzingu, zůstal tu tedy třet stejně jako my. Odvede nás na správné místo za most, kde u nás po chvíli zastaví taxík a nabízí nám odvoz za 1200 rupií, po chvíli sice sleví na 1000, ale i tak je to dost, když zatím nás ty džípy stály obvykle 100 za osobu. Přesto však váháme, nevidouce jinou naději na odvoz, ale nakonec necháme ten taxík odjet, což nám ten pán schvaluje, protože by to podle něj byly vyhozené peníze. Po chvíli kolem nás projíždí úplně prázdné auto s cedulkou Pelling. Pán nám jej zastaví a dohodne, že nás odvezou za 100 rupií, a to už se ani nemačkáme.

Jedeme ještě skoro tři hodiny. Chvíli stoupáme podle velké řeky, u Lagshigu pak začneme stoupat do kopce. V Gayzingu vystoupí náš spolucestující, který nám předtím tolik pomohl, to už je venku tma jako v pytli. Řidič a jeho kamarád, s nimiž jedeme v džípu, tu ještě chvíli cosi shánějí, než se vydáme na cestu do Pellingu. Tam už to netrvá dlouho. Ptáme se po hotelu Garuda, který jsme si vyhlédli podle Lonely Planet, ten je hned vedle na jediném centrálním náměstíčku. Naproti je i bankomat.

Hotel vypadá dobře a za pokoj chtějí 350 rupií, je tu i restaurace. Hotel je postaven dolů do svahu, a tak jdeme do pokoje dvě patra dolů. O teplou vodu si máme prý potom říct, aby ji pustil (ale stejně se to nepodaří). Hned po zapsání do knihy, kde jsme mimochodem našli vícero českých zápisů, se jdeme najíst. Já si dám vajíčkový gyathuk, z čehož se vyklube tibetská nudlová polévka. Ida má indické jídlo, alu pan s rýží. Recepční mluví anglicky, ale kluk, který tu přijímá objednávky, nerozumí ničemu, ani když mu to ukazujeme v jídelním lístku. Objednávku mu tedy musíme vždy zapsat na lístek, kterých dostaneme několik na stůl. Po jídle si dáme čaj v konvičce, který je rovnou s mlékem, což nedokáží vypít, a tak ho přenechám Idě, protože té naopak čaj s mlékem chutná. Já si místo toho objednám ještě čaj bez mléka, který je nakonec pro změnu s citrónem, ale co se dá dělat. Chceme si dát ještě zákusek, ale nemají nic jiného, než kheer, což jak i posléze Ida říká, je sladká rýže v mléku, což mi pak také nechutná, a tak i to jí přenechám. Ida by si potom ještě ráda napsala jeden mejl, ale internet zrovna

nefunguje, ačkoli jinak tu jeden počítač s přístupem mají. Ida ještě oznámí recepčnímu, že se chce osprchovat, jestli by nemohl pustit teplou vodu, ale teplota vody se tím nijak nezmění. Asi v půl jedenácté jdou spát, zatímco Ida si ještě chvíli čte.

Pátek 17. září

Ráno jsme si zašli v hotelu na snídani. Ida si dala bramborové placky s pálivou omáčkou. Já jsem si dal palačinku s medem, která sice nebyla špatná, ale nebylo jí moc. Ale sikkimský čaj byl dobrý. V noci pršelo, ale teď je počasí lepší, i když Kančendžonga vidět pochopitelně není.

Po jídle se vydáme ke klášteřu Pemayangtse. Cestou pozorujeme děti, které jdou oblečené v uniformách do školy. Kluci mají k uniformám různě barevné košile a holky kromě toho i s nimi sladěné mašličky na copáncích, asi podle barvy třídy. Na konci Pellingu projdeme i kolem školy, před kterou postávají děti celé hloučky. Nechápeme, kdy začínají, protože už je po deváté. Odtud jdeme po silnici až ke klášteřu, cestou mineme jezírko s hnědou vodou. Ke klášteřu pak vede odbočka do kopce. Je sice oblačno, ale občas vysvitne i sluníčko, moc toho však stejně vidět není. Projdeme po pěšině kolem několika stup a pokračujeme po cestě mezi vlnkami.

Klášteř je velmi zajímavý a i dosti velký. Vedle chrámových budov jsou domky pro mnichy. U hlavní chrámové budovy, k níž přicházíme zezadu, sedí pán, který nám vypíše lístek za 20 rupií. Ida se ptá, jestli by neměl něco o tomto klášteřu, po chvíli hledání pán opravdu najde starší knížku, kde si Ida přečte, kdy klášteř vznikl a podobné informace, než ji opět vrátí. Podíváme se do menšího domku s velkým válcem postaveným na výšku a popsaným zlatým písmem. Jde o velký modlitební mlýnek, s nímž se dá i točit. My se toho však neodvážíme. Obejdeme hlavní budovu ke vchodu, kde zjistíme, že uvnitř probíhá modlitba. Ida trochu váhá, ale přece jen se jdeme podívat dovnitř. Prohlédneme si dvě manifestace gurma Padmasambhavy a chceme jít pryč, když mi chlapeček sedící vzadu u trubačů mi pokyne, ať si na chvíli přisednu. Ida si za chvíli přisedne ke mně a asi hodinu tam pak sedíme a pozorujeme, co se děje. Sedí tu sice pár dospělých mnichů, ale většinou jde o kluky různého věku asi od šesti let. Jde totiž o klášterní školu a i toto je asi součástí výuky. Všichni dokola prozpěvují na stejný nápěv slova modlitby, jimž pochopitelně nerozumíme. K tomu občas do čehosi cinkají, bubnují na dva větší bubny a čas od času i zatroubí na dlouhé trouby, ti trubci sedí zrovna vedle mne.

Zaujalo nás, v jak neformální atmosféře vše probíhalo. Kluci, zvláště ti menší, sebou různě vrtí, občas spolu i promluví, u bubnů i trub se střídají podle toho, jak se komu chce, občas odejdou či přijdou, jeden mnich chvíli zametá a k tomu zní stále se opakující nápěv, což je fakt zajímavé. V jednu chvíli se zvedne skupinka

kluků, začnou různě padat na zem a tlouct o ni čely. Po chvíli to zase dělají jiní a jeden z nich se při tom dosti nasmál. Asi po hodině, i když těžko říct, na hodinky jsem se nekoukl, jsme se zvedli, že odejdeme. Jeden mníšek ke mně u vchodu přijde a začne mi cosi říkat, ale nemůžeme mu porozumět, i když mi to venku zopakuje. Až mne zavede k jednomu staršímu mnichovi, který mne upozorní, že se můžeme podívat do druhého a třetího patra. Ida přitom věděla, že tam má být cosi k vidění, a prý se stejně chtěla zeptat.

Nahoře je ještě více soch manifestací či vtělení stále téhož guru. Ve skříni jsou zde složené oděvy do cihliček. Ve třetím patře je velká dřevěná stavbička, která má reprezentovat nebeský příbytek zmíněného guru a který vyřezal a sestavil jeden mnich v šedesátých letech minulého století. Vypadá to jako pagoda, úplně dole je hodně věcí z kostí, chrámky a svatyně. V dalších patrech jsou stupy a svatyně a další části příbytku. Dáme potom mnichům něco do kasičky na dary a jdeme ven na nádvoří. Odtud jsou vidět i ruiny Rabdentse, kde bylo kdysi hlavní město Sikkimu. Tam povedou naše další kroky. Ještě než k nim zamíříme, všimneme si, jak třem cizincům jeden mnich roztočil ten velký mlýn, který při každé otočce zazvonil na zvonek. Ida se potom vyptává toho pána, který nám prodal lístky, zda ti kluci jsou tu ve škole a zda až v ní skončí, jdou do jiných klášterů, nebo přestanou být mnichy. Odpověď není příliš jednoznačná, ale snad se tu opravdu připravují pro mnišskou dráhu.

Ještě si uděláme pár fotek a jdeme dolů na silnici, po níž zamíříme dál od Pellingu směrem k Rabdentse. Odbočíme pak ze silnice o chvíli dřív, než nás zpět vrátí jeden domorodec. Níže po silnici dojdeme k bráně v plotu, za níž vede cesta k ruinám. Jdeme k nim ještě asi půl kilometru lesem a podle jezírka. Ve skutečnosti jsou ruiny nově postavené, a tak nejsou moc zajímavé. Měly by odtud být výhledy směrem ke Kančendžonce, ale teď jsou okolo mraky, tak stále není nic vidět. Chvilku tu pobudeme, pak začne mírně pršet, a tak jdeme pryč, ale naštěstí to nevydrží dlouho. Dojdeme zpět do Pellingu, kde před školou opět postávají četné hloučky dětí, asi mají přestávku.

Než se půjdeme na druhou stranu Pellingu podívat ke klášteru Songa cheling, chceme se najíst. Na chvíli se zastavíme u jedné cedule restaurace u hotelu Kabur, ale nějak se nám ta reklama nelíbí, tak jdeme dál. Alespoň se jdeme do pokoje přezout z pohorek do sandálů a Ida se převlékne do sukně. Ida se v Lonely Planet při té příležitosti také dočte, že ten Kabur doporučují, a tak se k němu vrátíme, i když teď si nejsme jisti, jestli to bylo ono, a tak se musíme zeptat. Hotel je podobný jako Garuda, kde bydlíme, jen má navíc pěknou terasu, odkud by byla pěkně vidět Kančendžonka, pokud by nebyly mraky a i restaurační místnost vypadá stylověji. Na terase je jen jeden stůl, který je zrovna obsazený, a tak si sedneme dovnitř. Já si objednáám smaženou rýži a Ida jakousi nudlovou polévku. K pití si objednáám pivo a Ida citronovou limonádu. Toho piva je 650 ml, jak je tu zvykem, a tak si necháme přinést ještě jednu skleničku a podělíme se o něj.

Jeden domorodec si sejmul ze zdi kytaru a šel hrát na terasu, jinak je zpočátku zapnutá televize s nějakým bollywoodským filmem, kde se do hudby neustále vlní nějaké Indky.

Po jídle projdeme Pellingem na druhou stranu a zamíříme ke klášteru Songa choeling. Odbočíme z cesty, která vede nahoru k přistávací ploše pro vrtulníky a pokračujeme dále po vozové cestě. Klášter je na kopečku, k němuž cesta stoupá prudkými serpentýnami. Přišel nad nás opět mrak a než dojdeme ke klášteru, jsme nadobro utopeni v mlze. Hlavní chrám je modrý a moc se mi líbí. Je tu celkem klid. U vchodu postává mníšek a když si budovu prohlédneme zvenku, otevře nám dveře dovnitř, kde to vypadá skromněji, než v Pemayangtse, ale je to tu hezké. Opět je tu mnoho dřevěných soch a podobná výzdoba. necháme zde v kasičce sto rupií a jdeme ven, kde nám mníšek ještě pokyne, že se můžeme jít podívat do patra. I zde je řada soch a obrázků, některé jsou dost explicitně sexuální. Jedna socha gurma sedí v tureckém sedu a na klíně mu sedí žena, nevíme, co to má z náboženského hlediska za význam a také nás nenapadá, jak to vysvětlují těm klukům, kteří jsou zde v klášterní škole, protože i tento klášter je školou. Na jedné z budov jsme si též všimli plakátku agitujícího za návrat karnapy do Sikkimu. Podle všeho jej sem Indové pustit nechťejí a navíc jsou momentálně dva lidé, kteří o sobě tvrdí, že jsou vtělením karnapy, tak je to celé komplikované.

Mrholí a je mlha, přesto ještě sejdeme po pěšince kousek dolů k asi třem větším stupám. Nahore u budov pak obejdeme vyvýšené místo s vlajkami a stupami, které i v té mlze vypadá zajímavě. Pokračujeme po pěšině po hřebeni, projdeme se lesem kolem domku, u kterého visí prádlo a stojí satelit. Za lesem pak vidíme dole jakousi stavbu a před ní žlutou ceduli, ke které se Ida projde, aby vyčetla, že jde o jakési vodní hospodářství, i domek je plný vody. Po chvíli se otočíme a jdeme zpět do Pellingu. Zde se ještě projdeme dolů, kde najdeme obchod s alkoholem, ale nikdo tu není. V hotelu se chvíli natáhnu, zatímco Ida si jde nahoru číst. Nejde elektřina, ale ani když se rozejde, internet stejně nefunguje. Když vyjdu nahoru za Idou, říká mi, že se ptala na džíp na zítřek, kterým bychom chtěli se zastávkami dojet do Yuksomu. Prý by to vyšlo na 1400 rupií za celý džíp, tak by bylo lepší, kdybychom zde ještě našli další zájemce o okružní trasu. Zrovna projde kolem do pokoje jedna ze dvou holek, které jsme viděli včera večer u večere. Když se jí Ida zeptá, jestli by se nechtěly přidat, odpovídá, že o tom budou přemýšlet.

Potom jdeme ven hledat internet, což nám nedá mnoho práce, a pak už se jdeme najíst. Při tom přijdou i ty dvě holky, které říkají, že by s námi jely. Jsou to Němky, které studují kulturní antropologii a teď jsou v Indii a Nepálu asi na dva měsíce, a to i ze studijních důvodů. Chvíli si s nimi povídáme, než odejdou do pokoje. My jdeme chvíli po nich. Říkáme opět recepčnímu, ať nám do pokoje pustí teplou vodu, ale ani dnes se to nepodaří.

Konečně jsem se dnes ráno dočkal pohledu na Kančendžonku. Dnes v noci se totiž úplně vyjasnilo a vydrželo to až do rána. Asi v půl páté jsem strčil do Idy, aby se taky koukla, nejprve se jí moc nechtělo, ale nakonec se taky podívala, protože kdo ví, kdy se nám to zase podaří. Od té chvíle jsem už nemohl moc spát, protože jsem nechtěl propást tu správnou chvíli pro focení. Asi v šest už se mi zdá, že je světla dost, ale než se převléknu, začnou se nahoru zvedat mraky z údolí, tak se opět zklamaně převlékám zpět do pyžama. Před sedmou se mraky zase rozeženou a vrchol je opět vidět, i když kolem něj i okolního hřebene se přeci jen úplně nevyjasní. To už se převléknu a jdu se podívat nahoru na plochu pro přistávání vrtulníků, odkud snad bude dobrý výhled. Ida spí dál, už takhle nesla s nelibostí mé šramocení, které ji budilo. Říkala potom, že usnula až ve tři, protože včera si na wikipedii přečetla, že výšková nemoc se může projevit už od dvou kilometrů, což je asi tak výška, ve které se pohybujeme. Nějak jí to vlezlo do hlavy, a protože se prý ta výška projevuje i nespavostí, nemohla z toho usnout.

Shora z plochy pro vrtulníky je opravdu pěkný rozhled. Udělám si pár fotek a jdu zpět do hotelu. Vezmu si deníček a jdu si jej psát na sedačky s výhledem na hory, i když vrcholek Kančendžonky brzy zmizí za mraky. Potom mne napadne, že bych se mohl podívat, jestli tu někde nemají pohledy. Vyjdu ven z hotelu a u jednoho krámků opravdu pohledy najdu, a i když nevypadají nijak zázračně, jeden si koupím, i když s odesláním stejně počkám až do Yuksomu. Kromě toho tu prodávají i mapku Sikkimu, tak si ji koupím také. Když asi v osm přijdu do pokoje, je Ida už vzhůru, a tak jdeme na snídani. Dáme si oba tsampa porridge, což je kaše z tsampy, a to je těsto vyrobené z mouky z praženého ječmene a jačímho másla. Plavou v tom banány a je to moc dobré a je toho dost. I ty dvě Němky sem zajdou na snídani. Ta hezčí z nich, která se mi na Němku zdála příliš hezká, a tak mne ani nepřekvapilo, že je původně Polka, říká, že se po ránu prošla k Pemayangtse, ale odtud prý nebyl výhled tak dobrý.

Po jídle se jdeme sbalit a před desátou jde zaplatit ubytování. Po desáté přijede auto a můžeme vyrazit. Cestou zastavujeme u dvou vodopádů, nejprve u Rimbi, který je hodně vysoký, ale ten druhý je lepší. Mezitím však odbočíme ještě k jezeru Čečupurli. Jde o velmi svaté jezero jak pro hinduisty, tak pro buddhisty. U parkoviště stojí pár obchůdků a restaurace. Projdeme po kamenné cestičce k buddhistickému chrámků ověnčenému modlitební mlýnky, s velkým mlýnem uvnitř. Opodál je stupa. Z Pellingu se s námi kus svezl domorodec, kterého se Ida zeptala, jak je to s těmi dětmi v kláštěrech. Prý se tam opravdu připravují na klášterní dráhu, ale chtějí-li ji opustit, nikdo jim nebrání. Peníze prý kláštery získávají od sponzorů a z darů. Po cestičce pomalu dojdeme k jezeru obklopenému horami a nahore teď i mraky. U jezera je ještě svatyněka s fotkami nějakého lámy, snad karnapy, opět nechybí agitační plakátek informující o tom, že si přejí jeho návrat do Sikkimu.

Všude cestou i kolem jezera je spousta barevných vlaječek, což vypadá moc pěkně. K jezeru vede dřevěný chodníček mezi řadami modlitebních mlýnků. Na začátku toho chodníčku se musíme ovšem zout. Ve vodě plave spousta ryb, z nichž některé jsou červené, většina je však tmavých. Na konci chodníčku je dřevěná plošina a na ní stojí Ind, který za mírný poplatek uvazuje na ruku barevné bavlnky a také dělá flek na čelo. Ida říká, že ty bavlnky jsou pro štěstí a nechá si je také uvázat. Tak si je taky nechám uvázat a dám mu za to pět rupií. Idu potom napadne, že bychom mohli zkusit obejít jezero dokola. Upozorní na to i obě Němky, které jsou zrovna poblíž. Proti nám jde zrovna po pěšině větší skupina, což v nás budí dojem, že to snad půjde obejít, ale sotva se dostaneme do lesa, cesta téměř zmizí. Jde se nám čím dál hůř a na nohy se nám přisávají pijavice, a tak to po chvíli otočíme. To jsme šli zrovna podle jakési zídky a chvíli před tím jsme přece ještě potkali jakési domorodce. V Lonely Planet se o pijavicích zmiňují v tom smyslu, že nejlepší je nechat je být, protože je to jednodušší, než se kvůli nim každou chvíli shýbat. My se však raději sehneme.

U jezera vyzvedneme holky z lavičky a jdeme k autu. Tady se s námi dá do řeči trojice Američana se dvěma Izraelci, klukem a holkou. Potřebovali by se dostat do Yuksomu, tak je vezmeme s sebou. Naše batohy proto putují na střechu, protože jsou nezakryté, nezbyvá než doufat, že nebude pršet. Ti tři prý pozítí vyrazí na ten sedmidenní trek nahoru do Goecha-la. Prý s sebou mají nosiče a průvodce, dělat jim budou jen večere, jinak si jídlo chtějí koupit v Yuksomu a nést sami. Přijde je to na 20000 rupií celkem za všechny tři. Ida se jich vyptala, u koho trek sjednávali. Kousek před tím druhým vodopádem se začne Idě dělat špatně, na chvílku proto zastavujeme, aby se vzpamatovala. K vodopádu už je to potom jen asi kilometr. Tento vodopád se jmenuje přímo podle Kančendžonky a ve skutečnosti se jedná o dva vodopády kousek od sebe. Stojí opravdu za to, zvláště ten nižší se mi líbí. Ida nic nechce, ale já si tu u stánku koupím sušenku a čaj. Ida zde má alespoň čas se trochu vzpamatovat, než pojedeme dál.

Už je to jen devět kilometrů a zanedlouho jsme v Yuksomu. Když vystoupíme z auta, proběhne vyúčtování. Ta trojice přistoupivších nám dá 250 rupií a Němky 600, tak na nás zbude na každého jen 275 rupií, což jde. Všichni se kamsi rozprchnou a jen co složíme batohy ze střechy, spustí se na nás déšť. My s Idou zde také příliš nepostáváme a začneme hledat ubytování. Nejprve vyrazíme dál Yuksomem, nahlédneme do jednoho „homestay“, čili domácího ubytování, kde to vypadá zajímavě, ale nevešli by se sem ostatní a navíc je to dál od centra. Říkat tomu centrum je asi poněkud vznešené, jedná se o malou návěs, kde je pár obchůdků v podobě dřevěných stánků a naproti dvě restaurace. Zde nás právě vyložil náš džíp. My se sem vrátíme a jdeme nyní na druhou stranu směrem, odkud jsme přijeli. Ve Wild Orchid nikdo není, a tak se podíváme do Dzongri-la, který vypadá dost podobně, obojí jsou dřevěné domky z omítnutých rákosových desek mezi dřevěnými trámy. Uvnitř to vypadá docela hezky a i cena 150 rupií

za pokoj pro dva je příznivá, ale zkusíme se ještě poptat i jinde. Naproti se nám to ale moc nelíbí a ani další hotel nás nenadchne, tak zůstaneme v Dzongri-la, kde je to nejen nejlevnější, ale i nejhezčí. Záchod s koupelnou jsou sdílené, ale čisté. Teplá voda tu neteče, ale to nás nijak nepřekvapuje.

Když se zabydlíme, jdeme vedle do restaurace pana Gupty, kde jsme viděli sedět toho Američana s Izraelci. Kromě toho tu sedí ještě starší Australan s dvánáctiletým synem, Havajka a Novozélanďan. Sedíme tu nakonec až do večera venku u kulatého stolu pod rákosovou stříškou, protože venku se opět rozpršelo. Najíme se a dáme si dvakrát čaj, vaří tu opravdu dobře. Ti Izraelci s Australanem si často povídají o drogách, asi hlavně o marihuaně, ale jinak si povídáme o všem možném. Všichni okolo stolu tvrdí, že vedlejší restaurace, Jak, je mnohem dražší a horší, ačkoli mě připadalo, že cena byla v obou případech srovnatelná, a i kvalitou na tom Jak není o moc hůř. To je asi tak v Yuksomu všechno, je to totiž ještě mnohem větší díra, než Pelling, ačkoli Yuksom bývalo historicky první hlavní město Sikkimu. Ten Američan se navíc vytahoval, že za pokoj v hotelu, který je určený pro víc lidí, platí jen 60 rupií, což je zrovna u Američana opravdu směšné, protože to je méně než jeden a půl dolaru. Většinu večera nejde proud, a to ani když se vrátíme zpět na pokoj. Když se vrátí Ida ze sprchy, tak se sice rozsvítí, ale asi v devět zase zhasne, tak jdeme spát docela brzy. Zítra ráno chceme stejně už v půl sedmé jet do Tashidingu, tak se aspoň stihneme vyspat.

Neděle 19. září

Celou noc pršelo, ale přes den se udělalo pěkně, většinou svítí sluníčko a po ránu zahlédneme nad údolím i špičku zasněžené hory, o tom, zda šlo o Kančendžonku, se však můžeme pouze dohadovat. Jinak jsou však hory schované za nižšími kopci kolem nás. Po šesté jsme hotovi vyrazit. Na návsi stojí několik džípů, a vypadá to, že všechny míří přes Tashiding do Jorethangu. S jedním z nich se dohodneme, že bychom s ním jeli, jenom nevíme, za jak dlouho pojede a stihneme-li si dát snídani. Ptáme se na to pana Gupty, kterému patří restaurace a který umí dobře anglicky, on pak od řidiče zjistí, že máme ještě čas. Ida si hned objedná čtyři tousty a omeletu, já ovesnou kaši s banánem. Než to však stihneme sníst, chce najednou řidič odjet a začne na nás troubit. Nevíme najednou, co dělat, pan Gupta s ním však promluví a řidič na nás počká. U snídane jsme se potkali i s tím Novozélanďanem, který chce dnes naopak vyrazit pěšky do Tashidingu, a tak se možná na cestě potkáme.

Do Tashidingu jsme dojeli něco po osmé. Jde o větší vesnici, jejíž hlavní atrakcí je klášter na kopci nad ní. Cestou k němu se od nás nechají vyfotit maminka s chlapečkem, kteří si za to pak vezmou bakšiš 10 rupií. Jdeme kratší cestou, kterou nám poradí jedna místní dívka. Klášter je celkem vysoko nad vesnicí, a tak si pěkně zastoupáme. Všechny chrámové budovy jsou zavřené, a pro-

tože tu nikdo není, ani nám nikdo neotevře. Nejhezčí z celého areálu kláštera je velké množství stup shromážděných za chrámem. Ale i jinak se mi klášter líbil, nahoru vedla cestička obklopená vysokými bílými vlajkami a také jsme minuli konstrukci s modlitebními mlýnky poháněnými větrem. Cestou dolů jsme si zase všimli žen rozbíjejících kamení na šterk, poté i několika mužů, kteří ty kameny nosili nahoru na zádech. Ida spekuluje o tom, proč ten šterk raději odněkud nedovezou a usoudí, že by mohlo jít o podporu místní zaměstnanosti. U kdejaké veřejné stavby, například cesty či školy, totiž visí cedule, že daná stavba byla postavena právě v rámci podpory zaměstnanosti.

Je hrozné vedro, ale také je dnes docela slunečno. Koupíme si vodu a brandy v obchodu s alkoholem. Chvilí jsme nad tou brandy váhali, ale když Ida nabídnou, že ji ponese, tak ji koupí. Nenašli jsme totiž v Yuksomu obchod s alkoholem a Ida chtěla něco koupit jako vnitřní desinfekci. 650 mililitrů stojí 130 rupií, což je docela levné. Ptajíce se stále na cestu, zamíříme nyní do kopce k Sinen Gompě, která je dle Lonely Planet prvním postupovým bodem na cestě po kopcích do Yuksomu. Vystoupáme tak asi šest set výškových metrů po cestičce kolem políček a domků. Nahoře narazíme na širokou cestu a nevíme, jak dál. Vydáme se tedy směrem, v němž tušíme Yuksom a pokračujeme jím, až potkáme jednoho kluka, který nám poradí, že musíme stoupat dále nahoru. Tashiding je ve výšce slabě přes třináct set metrů, zatímco Sinen Gompa stojí ve výšce dvou kilometrů, a tak jde o delší stoupání. Podle pokynů toho kluka tedy stoupáme dál po cestě svahem, u jednoho rákosového domku se zase ptáme na cestu, a to už není ke klášteru daleko, ač stále do kopce. Cestou vzhůru potkáme ještě mladíky, kteří orají políčko dřevěnou radlicí taženou kravami.

Klášter vypadá pěkně, ale ani zde se dovnitř nedostaneme. Po cestě pak dojdeme k Pokharii Dara, což je vesnička v sedle na hřebeni. Cestou na nás všechny děti, jež nás z dálky zahlédnou, volají „namasté“ a spínají při tom ruce. Ve vesničce si v obchůdku koupíme vodu, zdá se, že to byla poslední, kterou měli. Já si k tomu koupím ještě mirindu a Ida fantu, obojí po dvaceti osmi rupiích. Dnes je fakt vedro, zvlášť s tím sluncem. Prodavači nás pošlou ještě k malému rybníčku opodál, ale my si vystačíme s pohledem z dálky.

Odtud pokračujeme po cestě až k dalším domkům, kde dotazem zjistíme, že k Hongri Gompě musíme začít stoupat po pěšině do kopce. Zpočátku jde o pěknou kamennou cestu lesem i mezi terasovitými políčky. Na jednom místě s výhledem se zastavíme a dáme si sušenky. Kolem jsou hory s prudkými svahy porostlými lesem, mezi tím je však vidět i řada malých domků a terasovitých políček, myslím, že je to velmi malebná krajina. Cesta pokračuje mírným stoupáním, místy prudším. Než dojdeme k Hongri Gompě, ocitneme se v mraku. Tento chrám se mi líbil, protože vypadal staře, což bylo způsobeno i tím, že nebyl zvenku omítnutý a namalovaný. U vchodu stojí stařík, ale nevíme, jestli čeká na to, aby nám otevřel. Až jiný pán se nás zeptá, chceme-li se podívat dovnitř

a otevře nám. I uvnitř vypadá chrám dosti prostě. Je tu jen jedna socha Buddhy či jiného guru. Po Idině dotazu si vnitřek můžeme i vyfotit. Když jdeme ven, hodíme do kasičky po dvaceti rupiích. Zajímavé je, že naše zápisy jsou prvními v knize darů, kterou nám dají vyplnit.

Necháme si ukázat správný směr a začneme sestupovat, zprvu prudčeji, ale posléze se klesání zmírní a dlouho jdeme po vrstevnici, a i lehce do kopce. Předjeme po několika mostcích u vodopádů, které jsou moc pěkné, stejně jako les kolem nás. Jen kousek před Yuksomem potkáme řadu dzo, která jsou hnána proti nám. V Yuksomu se na chvíli rozdělíme, zatímco já jdu na poštu hodit pohledy, Ida jde rovnou do pokoje. Poštu naleznu po asi půl kilometrovém pochodu po silnici, je ještě dál, než škola. Pochopitelně mají zrovna zavřeno, ale na domku visí podivná hnědá plechovka s dvířky, na nichž visí nezamčený visací zámek. Váhám, mám-li takto nedůvěryhodně vyhlížející schránce své pohledy svěřit. Opodál je malý obchůdek, jehož prodavač mne však přesvědčuje, že schránka je funkční a že ji každý den vybírají. Ačkoli se tomu při pohledu na pavučiny zdráhám uvěřit, budu se o to snažit a pohledy sem hodím. Pošta prý otevírá zítřka v deset. Kromě prodavače u obchodu posedává stařík, jehož řeči příliš nerozumím. Ptá se mne za pomoci prodavače, odkud jsem a poté i na jakém kontinentu se Česká republika nachází. Rád by se dozvěděl i to, ve kterém hotelu jsem se ubytoval, ale to už mi připadá příliš osobní a odpověď mu odepřu.

Osrpčujeme se a jdeme se najíst opět do restaurace pana Gupty, kde se sejde podobná společnost jako včera. V průběhu večera dostane trojice Američana a dvou Izraelců nákup objednaný u taxikáře. Mimo jiného tak dostanou cigaretový papír v několika velkých arších. Asi to nebude obvyklé balení papíru na balení cigaret, soudě dle jejich udivených pohledů a pobavení, které strhne nás všechny. Australan, který je zde s tím menším klukem, během večera také říká, že všechny své děti, když dosáhli dvanácti let, sebral postupně ze školy, sbalil se a poflakoval se s nimi půl roku po světě. Považuje to za to nejlepší vzdělání, jež jim mohl dopřát. Zřejmě tím myslí posedávání v místní restauraci, protože včera prozvěnu říkal, že neví, proč by odtud chodil někam do hor, když tady má všechno zajímavé přímo pod nosem.

Večer si ještě vypereme a po chvíli čtení jdeme kolem desáté hodiny spát.

Pondělí 20. září

Ráno se oholím, Ida si vytrhá obočí, a poté, co se takto připravíme na příjezd zbylé části naší výpravy, jdeme se, kolem sedmé, nasnídat. Já si dám alu paratha, což je bramborová placka, která mi moc chutná, s trochou pálivé omáčky. Sejdeme se tu i s tím Američanem a jeho izraelskými kamarády. Američan se rozčiluje, že během pochodu nechce spát na stejném místě jako velká skupina Indů, jak plánuje jejich průvodce, ale asi mu to nebude nic platné. Po osmé odejdou do hor. My

s Idou se projdeme k internetové kavárně, ale je zavřená, a tak jdeme na druhou stranu Yuksomu ke komunitnímu centru, kde budou mít otevřeno od desíti, a snad zde budou mít také přístup k internetu. Zatím se koukneme ke krámku se suvenýry opodál a poté se projdeme k trůnu, kde korunovali místní krále v době, kdy Yuksom byl prvním sídelním městem sikkimského království. Trůn je kamenný a nevypadá nijak vznešeně. Poblíž je i malý chrám.

V komunitním centru však internet nejde, ač již mají otevřeno, podobně dopadneme i v internetové kavárně, kde sice také mají otevřeno, ale prozměnu mají problémy s připojením. Ida jde na pokoj a já si sednu k panu Guptovi na čaj, při kterém si přečtu jeden článek. Po poledni si Ida přisedne a dáme si něco k obědu, po kterém zjistíme, že internet stále nejde. Ten mladík, který se o to stará, se zeptá, v jakém hotelu bydlíme, a říká, že nám přijde říct, pokud se mu podaří připojit. Celé odpoledne se však neukázal. Nemáme teď v Yuksomu moc co dělat, protože další procházku chceme absolvovat s ostatními a na prohlížení přímo zde nic není. Počasí venku navíc není příliš přívětivé. Poránu sice bylo tak pěkně, že jsem i z postele viděl nad koncem údolí zasněžené vrcholky, ale postupně se zatáhlo a kolem jedenácté se rozpršelo a postupně děšť jen houstnul a do večera se to již nezlepšilo. Ležíme proto na pokoji čekající na Katku, Jirku, Petra Marhouna, Honzu a Petra Gardiana.

Přijeli nakonec již před třetí hodinou. Náš hotel se však nezamlouvá všem, třeba Petrovi G. připadají místní postele poněkud krátké. Nakonec zde zůstanou jen Katka s Jirkou, zatímco kluci se ubytují naproti. Když se všichni ubytují, jdeme se najíst do restaurace pana Gupty, my s Idou si ale dáme jen čaj, protože nemáme ještě hlad. Ostatní si dají k čaji i vegetariánské thali. Při jídle vyložíme ostatním, co jsme zatím v Indii zažili a i oni nám řeknou, co dělali včera a jakou měli cestu. Mluvíme pochopitelně i o tom, jak budeme chtít dohodnout trek. Protože pořád prší, napadne kluky, že by si koupili deštníky. Po dlouhé době, z níž hodně času zabere prodavači shánění drobných, se jim to podaří, jeden je přijde na sto deset rupií. Takto vybaveni můžeme konečně vyrazit do cestovní agentury dohadovat naši cestu do hor.

Skončíme v té společnosti, kde to dohadovali i trojice Američana a izraelského páru, která dnes vyrazila nahoru. V názvu vystupovalo slovo *desire*. Usadí nás ke stolkům dole v hotelu, kde agentura sídlí. Potkáme tu i naši známou Havajku, která tu bydlí. Vyjednávání vede hlavně Petr G., který žil asi rok v Indonésii, a tak s tím má zkušenosti. Postupně spolu s Jirkou dohodnou cenu 45 000 rupií za všechny na osm dní. To vychází asi na tři sta korun na osobu a den, což je dobrá cena, uvážíme-li, že věci nám ponesou zvířata a jídlo dostaneme třikrát denně. Bude to tedy velká výprava, ale cena za to je mnohem lepší, než jsme čekali. Ještě zde posedíme u čaje, který dostaneme bohužel s mlékem, a tak ho nechám Idě. Předáme jim také fotky a kopie pasů, aby mohli požádat o povolení na trek. Vyrazíme prý pozítí. Zítra sem máme přijít na oběd a po něm asi v jednu

s námi půjde ta paní, se kterou jsme vše dohadovali a která je zřejmě majitelkou cestovky, zkontrolovat naše vybavení.

V restauraci Jak, která je vedle restaurace pana Gupty a kde mají tongpu, mají plno, a tak jdeme do restaurace do jednoho hotelu. Kdosi byl toho názoru, že bychom neměli lpět na restauraci pana Gupty, jak jsme dosud s Idou činili, a měli bychom vyzkoušet i jiné místní možnosti. To se však ukázalo jako velká chyba, protože jídlo zde bylo mizerné. Po jídle kluci zjistí, že v restauraci Jak mají volno, a tak tam jdou ochutnat tu tongpu, což je nápoj z fermentovaného prosa. Nemám na to chuť, a tak si jdu psát na pokoj deníček. Venku stále prší a prší. Tongpa jim moc nechutnala a kluci po ní šli hned spát, jen Jirka s Katkou se na chvíli zastavili u nás na pokoji.

Úterý 21. září

Ráno jsme vstali na půl sedmou a šli se nasnídat ke Guptovi. Na dopoledne jsme si naplánovali výlet ke klášteru Dubdi. Celou noc sice přšelo a ještě ráno mrholilo, než jsme se však nasnídali, déšť ustal a vypadá to, že bychom mohli ke klášteru dojít suchou nohou. Cesta je vyložená velikými kameny, jež nyní mokré dosti kloužou. Petr G. se cestou dá do řeči s místním učitelem matematiky a fyziky, který jde nahoru učit mladé mnichy. Na jednom místě za mostem nám ukazuje v lese kardamon, který tu hojně roste.

Klášter je docela hezký, i když nevypadá tak staře, jak bych si jej představoval podle cedulí, jež jej prohlašují za nejstarší sikkimský klášter, založený tuším roku 1701. Jirka průběžně strhává z nohou spousty pijavic, stejně jako Honza. Na mne našťestí zatím žádná nevlezla. Strhávání si potom užijí ještě po celou cestu zpět do Yuksomu. Ptáme se zde Katky, která se stala buddhistkou, na různé části chrámu, o obrazech toho ví dost, ale jinak je to trochu horší. V patře hlavní budovy je místnost s řadou obrazů a uvnitř chrám vypadal opravdu moc pěkně. U krabice na dary je zase sešit, ale když se nezapíšeme, tak se nic nestane. Venku fotí jeden turista obří mūru, k čemuž se přidáme. Vypadá sice mrtvě, i pavoučka na sobě snese, ale nakonec se přece zvedne a odletí.

Sestup po kamenech je pěkně uklouzaný, v Yuksomu se zajdeme ještě podívat na jeden chrám, kde nám otevře mnich, se kterým se pak Katka chvíli baví. Petr G. a Jirka si pro změnu postupně omylem sedají na stolky, protože ty jsou zde nízké jako lavice. Odtud se projdeme ke korunovačnímu trůnu, kde jsme byli s Idou již včera. To už se opět dává do deště. Katka si zde obejde stupu, neboť se to prý tak patří, a na chrámku si zatočíme mlýnky. Při návratu do centra Yuksomu se již hustě rozprší. Jdeme si tedy raději s Honzou a nakonec i Idou koupit deštníky za 130 rupií. Když nás zde doženou Jirka s Katkou, kteří se u trůnu zdrželi focením, vyrazili jsme do hotelu, ve kterém jsme včera dohadovali trek. Paní ze včerejška zde však není.

Jiná paní je ale v kuchyni, a ta nám říká, že nám tu včerejší sežene. Čekáme však dost dlouho, a tak se projdu na poštu. Venku zjistím, že si můj deštník někdo půjčil, což mne dožere a jdu bez něj. Než hodím pohled do schránky, rovnou si jej ode mne vezme pošťák. Při návratu zjistím, že se můj deštník zase jako zázrakem objevil, a to si jej radši vezmu k sobě, aby si ho zase někdo neodnesl. Po chvíli se projdu pro deníček a pro Bang!, ale než se vrátím, ostatní to přece jen vzdali. Jdeme se najíst ke Guptovi. Honza by sice rád vyzkoušel, jestli u Yaka vedle nemají na výběr něco jiného, ale tam se zrovna nevejdeme. U Gupty se sice pod přístřeškem schovává před deštěm několik lidí, ale pan Gupta je požádá, ať nás sem pustí. Je tu tolik lidí proto, že sem přijel nákladák s velkými plynovými bombami na výměnu. Prý sem přijede jednou za tři měsíce, tak si je musí vyměnit všichni. Když se pokoušejí ty bomby vměstnat na korbu, mlátí do nich jednou z nich tak, že nestačíme nad tím kroutit hlavou.

Po obědě čekáme, jestli se v jednu neobjeví ta paní z agentury, asi v půl druhé ji skutečně vidíme přicházet. Nejprve se jde podívat ke klukům do pokoje. Podívá se na spacáky, které jí připadají uspokojující, stejně jako další části vybavení. Říká nám ale, že nemůžeme odejít zítra, ale až pozítří, protože kdesi na cestě došlo k sesuvu půdy, a tak musí nejprve cestu zprůchodnit pro zvířata. To se nám sice vůbec nelíbí, ale nic s tím asi nenaděláme. Nabízí nám na zítřek náhradní program, prý již s naším průvodcem. Po jejím odchodu diskutujeme o možnostech toho, co bychom zítra mohli dělat. Shodneme se nakonec, že bychom jeli k jezeru Čečupurli, odkud bychom mohli jít pěšky zpět. Podle toho, co nám ta paní říkala, se zdálo, že by chtěli, abychom měli málo věcí, ale když jdou za ní dojednat zítřek, ukázalo se, že ta paní neměla obavy o zvířata, ale o nás, abychom toho přes den moc netahali.

Během odpoledne hrajeme většinou Bang! a během toho průběžně vedeme vyjednávání o zítřku, jeden taxikář nám nabízí odvoz za 1400 rupií, ale nepochopil zřejmě, že se jej Jirka s Idou ptali jen na cenu, tak došlo k mírnému nedorozumění, když se o tom dozvěděla ta paní z agentury. S ní to poté dohodneme na 1000 rupií. Snažili jsme se jí naznačit, že bychom chtěli jet jen tehdy, nebude-li pršet, ale to asi nepochopila. Kolem sedmé se jdeme navečeřet, prozměnu jdeme do Yaka, kde nám místo menu donesou zvenku na ukázkou tabule, na kterých je napsané. Dávám si jen salát a nějaké placky, později neodolám a objednáám si i tongpu, ale moc mi nechutná. Po jídle sice jdeme ještě hrát karty, ale po jedné hře jdu spát, protože jsem hrozně ospalý.

Středa 22. září

Ráno stále hustě prší, a tak se nám ani moc nechce vstávat. Petr M., Petr G. a Honza ještě spí, když my s Idou, Katkou a Jirkou jdeme na snídani. Během ní přemýšlíme, jak to udělat, abychom nemuseli v tom dešti nikam jezdit. Jirka

s Idou vyrazí do cestovní agentury, ale cestou se otočí usoudivše, že ve tři čtvrtě na sedm již nemá cenu něco řešit, když dohodnutí jsme byli na sedmou. Asi v půl osmé, když už jsme si mysleli, že to třeba řidič sám vzdal, přijde za námi paní z agentury s tím, že řidič čeká opodál a tvrdí, že musíme jet. Jirka se jí sice pokouší vysvětlit, že jsme v dešti nikam jet nechtěli, ale ona říká, že teď už to nejde zrušit, a doporučí nám, ať se dohodneme s řidičem. Jirka jde vzbudit kluky a přesto, že kdybychom zaplatili 500 rupií, cestě bychom se vyhnuli, nakonec se ostatní rozhodnou, že přece pojedeme, ale svezeme se i zpět.

Cestou projíždíme několik míst, kde je silnice zúžená sesuvy půdy, a někdy projíždíme vodou. Celé to vyvrcholí asi dva kilometry před jezerem, kde se zastavíme před velkým sesuvem, který zahradil silnici. Už jej odstraňuje bagr, ale určitě mu to zabere mnoho hodin, protože hlíny je tu hromada. Chvilku na to koukáme, ale pak to otočíme a jedeme zpátky. Honza s Petry se jdou nasnídat, my si s nimi dáme jen čaj. Přisedne si k nám ta Havajka. Asi v jedenáct se i s ní projdeme k chrámu, který je přímo v Yuksomu. Ani není moc zajímavý. Honza jde místo toho spát a i Petr G. a Petr M. jdou potom na pokoj. Jirka s Katkou vyrazí na poštu a my s Idou se stavíme v obchůdku se suvenýry. Internet stále nejde, ale ten kluk, který se o to stará, tvrdí, že už to řeší a že to brzy půjde. Katka s Idou se jdou později projít ještě pro další suvenýry, zatímco já se válím až do oběda na posteli.

Po jídle konečně přestalo pršet a my se chceme projít. Ida zkusí internet, který teď sice funguje, ale sedí u něj asi dvě hodiny jeden Američan, víc než jeden počítač se totiž nepřipojí. Projdeme se tedy po cestičce nad poštu, ale vylezeme jen kousek na kopeček, než se zase rozprší. Honza s Petrem G. stejně zůstali na pokoji s tím, že se později projdou jen tak po „městě“. Vrátime se tedy zpět a hrajeme Bang!. Zastaví se u nás paní z agentury s průvodcem, kterého nám již před obědem přišla představit přičemž se nás ještě zeptala, nebude-li nám vadit, půjde-li s námi jeden Francouz, který se jmenuje Sébastien. Postupně si od nás vezmou pasy, nechají si doplatit zbylé peníze, ukáží nám itinerář a zodpoví naše dotazy týkající se organizace. Ida se konečně dostane na internet a po ní se to podaří i mě. Předpověď na další dny vypadá poněkud lépe, než dosud. Jirka s Katkou se osprchovali tady u kluků v hotelu, kde hrajeme karty, protože u nás prý občas neteče voda.

Před sedmou jdeme na večeři a při tom napíšeme pohled Sylvě. Po jídle nakoupíme sladkosti na cestu a jdeme zase hrát karty. Já se mezitím zajdu osprchovat a oholit, při tom mi na chvilku zhasne světlo, ale naštěstí se zase rozsvítí. Tak zítra snad už opravdu vyrazíme, my s Idou už máme Yuksomu po krk.

Čtvrtek 23. září

Už večer se udělalo trochu lepší počasí a do rána to vydrželo, ačkoli zasněžené

vrcholky dnes pro mraky vidět nejsou, udělalo se docela hezky a ráno je směrem k horám čistá obloha. Než se po ránu sbalíme a vypravíme, je po šesté. S Petrem M. rhounem se potkáme u snídaně jako první. Postupně však dorazí i ostatní, i dnes si dám alu paratha. Už je sedm, když si jdu do pokoje pro batoh a náhle nemůžu najít gpsku. Ida říká, že když se dobalovala, přišla nám sem zase ta malá holčička uklízet a prý vzala tu gpsku ze stolu a ptala se, co to je. Tak se jdeme zeptat majitelů, nakonec se ukáže, že holčička mi uklidila gpsku do mého batůžku, jak mi teď ukázala.

Pomalou se přesuneme k hotelu, kde sídlí cestovní agentura. Paní majitelka se podivovala, kolik máme batohů, a naznačila, že musí poslat pro víc dzo. Musí poslat ještě pro tři, což podle mne svědčí o tom, že to špatně odhadli od začátku. Po osmé jsme připraveni vyrazit. Jdeme dost pomalu přes Yuksom, zatímco naše zvířata ještě hodnou chvíli nakládají a mají nás potom dojít. Na druhé straně Yuksomu musíme počkat, než průvodce s majitelkou vyřídí povolení. Náš průvodce se jmenuje se Kunzan. Dost dlouho nám trvalo, než jsme si to jméno zapamatovali. Majitelka agentury je jeho sestra. Kunzan je mladší než my, mluví velmi dobře anglicky a podle všeho to průvodcovství dělá pro zábavu, protože jeho rodina je dobře situovaná. Jinak žije v Gangtoku. Je vůbec dost sympatický a vstřícný, a tak jsme na něj měli podle mne docela štěstí.

Kus dál jdou proti nám dvě opravdu rozkošné holčičky v červených uniformách s červenými mašlemi na culíkách. Podle Kunzana zde škola začíná v 9:15, končí asi v půl čtvrté. Školní uniformy prý slouží k setření sociálních rozdílů mezi žáky, i když těm nejchudším na ně musí vláda přispět. Cesta nahoru je často vydlážděná kameny a cestou míváme dost dzo i turistů. Nejdeme moc rychle, důvod je i ten, že naše zvířata jsou za námi i s kuchařem, a tak bychom na oběd moc dlouho čekali, kdybychom moc spěchali. Přecházíme po pár mostech nad divokými řekami, často jdeme po cestě traverzující prudkým svahem. Na jednom místě uklouzne Jirka na kameni a spadne dolů do srázu. Naštěstí jde za ním Petr G., který k němu rychle přiskočí a stihne jej zachytit. Já jsem to viděl až ve chvíli, kdy se Jirka škrábal nahoru. I tak mě to vylekalo, protože ten sráz byl opravdu prudký. Cestou jsme také předcházeli obrovskou skupinu Indů a vůbec je tu hodně turistů. Zatím jsou kolem nás stále lesy a bujná vegetace. Lesy končí až ve čtyřech kilometrech, a do té výšky se dostaneme až zítra.

Takto dojdeme k jedné chatce, kde čekáme, než nás dojde kuchař a začne nám připravovat jídlo. Kromě nás se tu objeví řada dalších skupin. Kuchař pak vaří uvnitř chatky, pomáhá mu jeden nosič, který mu sem v koši donesl nádobí a vaříč. Nejprve dostaneme slané sušenky a džus. Po nějaké době dostaneme ještě čaj a čínské nudle. Než dojdeme první várku a stihneme si přidat, s čímž se počítalo, projdou kolem nás koně a krávy, jeden z koní se té naší polévky napil a měli jsme po jídle. Jako omluvu nám kuchař donesl alespoň jablka a před tím i banány.

Chvilí po obědě odcházíme a když procházíme kolem dzo, které nese můj

batoh, všimneme si trhliny na pláštěnce, což je trochu nemilé, ale je to lepší, než kdyby byl roztržen přímo batoh. Dále jdeme po vrstevnici a trochu i z kopce k mostu přes další divoké a hluboce zaříznuté údolí s přeřatou řekou. Při sestupu musíme v serpentýnách počkat, než kolem nás přejde skupina asi třiceti dzo. Jedno z nich při tom uvolní nad námi velký kámen, který proletí kolem nás a spadne jinému dzo na krk. Most přes údolí je lanový stejně jako ostatní a je ověšen buddhistickými praporky, které dle místní tradice visí všude a na všem. Za ním konečně začne výstup, vždyť dnes musíme vystoupat ještě sedm set padesát metrů, máme-li se dostat do tří kilometrů, jak říkal Kunzan. Teď odpoledne se začíná nebe mračit a počasí se kazí, les okolo je sice ještě stále krásný a s bohatým podrostem, ale v zamračeném lesním šeru to jde jen těžko vyfotit. Chvilí mrholí a lehce prší, dokonce si vytáhnu i deštník.

Ve výšce asi dvou tisíc sedmi set metrů zastavíme u malé osady, kde u jednoho domku mají zastřešený altánek. Kunzan poprosí majitele, zda bychom se pod ním mohli na chvilku schovat před deštěm. Dokonce nám donesou i čaj. Ten Francouz, kterému jsme mezi sebou přezdívali Frantík, či František, ačkoli se jmenuje Sébastien, vypadá sympaticky. Anglicky sice neumí tak dobře, ale k tomu, abychom se domluvili, to stačí. Je mu třicet devět a pracuje ve firmě, která pronajímá zdravotnické vybavení. V Indii je již podruhé, teď sem přijel na čtyři až pět týdnů. V roce 2005 tu byl na šest týdnů, ale to byl víc na západě. Indická jídla mu chutnají a zaživačí problému tu měl všeho všudy jednou. Kunzan mimochodem prozřel vystudoval počítačovou animaci, ale moc ho to nebaví, raději je venku. Na Goecha-la už byl letos pětkrát a jednou navíc s kamarády. I s nimi si na trek berou občas nosiče a kuchaře nebo se stravují na chatách, protože ke Goecha-la se prý dá dojít se spaním na chatách, jenže v sezóně v nich není dost místa pro všechny. Kunzanovi je dvacet pět let. Takto jsme si tu povídali, než jsme se opět vydali na cestu.

Už to netrvá dlouho, než dojdeme k osadě Tsokha ve výšce tří kilometrů. Za jednou chatou je plošina na stany. Naše věci ale ještě nepřišly. Průvodce nás posílá nahoru, kde je hospoda, ale jdou tam nakonec jen Sébastien, Honza, Petr G. a Petr M., který se však zanedlouho vrátí. My ostatní čekáme a hlídáme si vybraná místa pro stany, což se ukáže jako zbytečná námaha, protože ostatní skupiny se usídlily v chatách okolo. Když sem asi v šest hodin dojdou dzo s batohy, postavíme si stany a dozvíme se, že jídlo bude až v půl deváté. Stan pro Kunzana a Sébastiena stavěl Kunzan s jedním průvodcem, jde o vysoké áčko s tyčí v hřebeni střechy. Stavba jim zabrala mnohem více času než nám. Oni by normálně stavěli stany i nám ostatním, ale to jsme odmítli. Chvilí to vypadá, že bude alespoň čaj, ale nevypadá to v tomto směru moc nadějně, a tak si jdeme sednout nahoru do té hospůdky. Vypadá sice prostě, ale je tu velmi útulno. Pod jediným stolem, kolem kterého se přimáčkne k ostatním, hoří v kamnech oheň, což je velmi pohodlné. Kromě Sébastiena a kluků od nás tu sedí ještě pár dalších turistů. Většina

z nás si dá tongpu, ale mě dole vůbec nechutnala, a tak si objednáám místní kořalku z rýže, která chutná podobně jako saké, i když normálně by byla silnější, tahle je prý naředěná. Ale i tak je dobrá. Podle Kunzana se tu v Sikkimu opravdu pije alkohol běžně. Jejich rodina je na tom podle všeho dobře, vlastní i pozemky, přičemž s těmi, kdo je obhospodařují, se prý dělí půl na půl.

V půl deváté je připravena večeře, na kterou sejdeme dolů ke stanům. V chatě vedle je pro nás prostřen dlouhý stůl, osvětlený svíčkami. Dnes je jídlo velmi dobré. Polévky jsou hned dva druhy, poté následuje rýže, hrášek s čímsi osmahnutým, snad sýrem, lilek a brambory, dohromady to jsou tři druhy příloh. Jedinou vadou na kráse je to, jak pozdě jsme k večeři usedli. Katce teď není dobře a nic nejí, zatímco ve chvíli, kdy jsme sem došli, měla velký hlad. Honzovi a Petrovi G. se tady nahoře prý také nešlo moc dobře, i když mě ani nepřipadá, že bychom byli ve třech kilometrech. Okolo je stále les a dýchání mi také zatím problémy nečiní. Nahoře jsou však okolo vidět špičaté hory bez lesů. Zrovna dnes je navíc úplněk, jehož světlo se kupodivu i přes mraky prodere k nám. Kolem roste spousta rododendronů, i když pochopitelně nikoli v květu. Po jídle ještě Jirka zajistí, aby nám převarili vodu na pití. Prý ji převarí, zchladí a opět převarí, čemuž říkají pasterizace. Snad to tedy opravdu zabije nebezpečné breberky. Řekne si i o čaj, ale ten posléze pijeme jen my s Idou a Jirkou. Spát jdeme asi v deset. Když už ležíme ve stanech, proběhl ještě krátký břífink, zítra v sedm bychom měli dostat čaj do spacáku, v osm se nasnídáme a v devět vyrazíme na cestu.

Pátek 24. září

Ráno je docela hezky, jsou sice mraky, ale svítí i sluníčko. Přes údolí vidíme i zasněžené vrcholky, i když Kančendžonka mezi není, protože ta je jiným směrem. Už po půl sedmé dostaneme čaj do spacáku a i snídaně je o půl hodiny dříve, tedy už v půl osmé. Tak jsme si nestihli sbalit před ní, jak si Kunzan přál. Snídaně je velmi bohatá, tousty, marmeláda, med, po chvíli donesou i ovesnou kaši a omeletu. Stojí tu i konvice s něčím horkým, v domění, že jde o vodu, řekneme si o hrmky, ukáže se však, že je to mléko, ale je tu instantní čokoláda, tak se z něj dá udělat kakao.

Kunzan nám během snídaně hlídal věci, po ní jsme se šli dobalit. Během balení mi ostatní popřejí k narozeninám, protože právě dnes je mi třicet čtyři. Katka mi předá dort sestavený ze sušenek na víčku od ešusu a Ida pak přednese ódu na Strašlivého Uragána, která je moc krásná a vůbec mi to udělalo velkou radost.

Před devátou jsme hotovi vyrazit. Jedno z našich dzo leží na zemi a nechce se mu vstávat. Podle pohůnka sice jen simuluje, ale nám připadá dost nemocné. Včera tu prý zapadlo do bahna a dalo dost práci je z toho dostat. Mezitím se okolí zahalilo do mraků, a vycházíme tedy do mlhy. Nejprve se zastavíme u malého

chrámku za rybníčkem nad vesnicí, přes vodu k němu vede dřevěný chodníček, je ale zavřený. Celý den stoupáme nahoru lesem, v němž postupně s nadmořskou výškou získávají nadvládu rododendrony, které nakonec zvítězí a nahoře tvoří již valnou část porostu. Motají se kolem nás pořád psi a jednomu světlému jsem omylem šlápl na nohu, když jsem si nevšiml, že se mi pod ni připletl. Při obědě jsme ho viděli kulhat kolem, což mne mrzí. Na oběd jsme se zastavili na větší plošině ve výšce asi 3600 metrů nad mořem. Na louce se zde pase spousta dzo. Kromě nás je tu více skupin, pár Indů zde zůstává do zítřka a staví mezi zvířaty jim již stany. Na oběd čekáme dost dlouho, protože zřejmě chodíme moc rychle. Dlouhou chvíli si s Petrem M. a Jirkou krátíme mariášem. Skončí to hádkou o to, co dělat, když nechce nikdo nic vylicitovat. Katka prozvěnu tráví čas tím, že se učí od Sébastiena francouzsky. Ida si píše deníček a občas nám půjčuje tužku, abychom si mohli zapsat výsledky mariáše. K obědu dostaneme placky, bramborovou polévku a nudlovou, prý česnekovou, polévku. Bramborová polévka a placky mi chutnaly, česnečka mi nepřišla nijak extra, ale ušlo to. Po jídle dostaneme čaj, banány a jablka.

Odtud pokračujeme ve výstupu. Cestou si Honza s Jirkou pořád dokola měří tep za pomoci hodinek. Vzduch řídně, třebaže kolem nás je pořád ještě les a hlavně rododendrony. Ve výšce asi čtyř kilometrů dosáhneme konečně hřebene, odtud jdeme již víceméně po rovině. Na začátku hřebene je kamenná mohyla ověšená spoustou vlaječek a pasou se tu koně. Kolem nás je pochopitelně stále mlha. Kunzan u mohyly zapálí vonnou tyčinku a papírek s modlitbou za lepší počasí. Na jednom místě hřebene, kde podle mé GPSky zbývají do čtyř kilometrů jen tři metry, vystoupím kousek nad cestu a postavím se přesně do čtyř kilometrů. Postupně se přidávají i Sébastien, Honza, Petr G., Petr M. i Ida. Sébastien se nechá vyfotit, a já taky, protože rozhodně jde o mé zatím nejvyšší položené narozeniny. Popoběhl jsem i kousek výš, abych to měl jisté i s možnou odchylkou měření.

Po chvíli chůze podle hřebene dojdeme k Dzungri, kde je chata z níž vylezla naše známá Izraelka, oni se již vracejí dolů. Dnes prý přišli z Goeacha-la, odkud měli úžasný výhled na Kanžendžonku, tak doufejme, že se to vydaří i nám. Ještě ji poprosíme, aby nás vyfotila s cedulí Dzungri na chatě. Kunzan jde poté hledat naše krávy a lidi, ale i místo pro stany. Po hodné chvíli se vrátí s tím, že už nám začali stavět stany, neboť se báli, aby nám někdo nevyfoukl vybrané místo. S Jirkou jenom protočíme panenky a spěcháme zjistit, co nám s těmi stany vyvedli. Musíme ujít ještě asi kilometr a zahlédnuv již z dálky svůj stan, úplně se zhrozím. U mého stanu se totiž staví najednou vnitřní stan i tropiko a tyto se od sebe běžně neodpínají. Není to však obvyklé u jiných stanů, a tak je ti naši nosiči z neznalosti rozpojili, postavili vnitřní stan a pak nevěděli, jak na něj umístit vnější stan. Stejně mi tedy nezbude, než stan zbořit a postavit jej znovu. Docela mně to na štvalo, protože kdyby na vybrané místo stan jenom rozhodili, pomohli by mi víc. Ale místo vybrali dobře a nakonec je nutno uznat, že tak učinili z neznalosti.

Jirkův stan vypadá na první pohled dobře, ale při bližším zkoumání zjistí, že i ten je nutné přestavět.

Na tábořiště jsme přišli po čtvrté odpoledne a večere je nakonec až v osm. Venku mrholí a chvíli prší, a proto většinu času trávíme zalezlí ve stanu u kluků a hrajeme Bang!. Ida si jde po první hře lehnout do našeho stanu a Katka je v jejich od začátku. Když přestane pršet, jdeme s Jirkou a Petrem M. přefiltrovat vodu k potoku. S Kunzanem se přitom bavíme o zítřku. Bude-li ráno hezky, vzbudí nás v půl páté a půjdeme se na blízký kopec podívat na východ slunce, který je v 5:26. Nebude-li hezky, zůstaneme spát. Ať tak či onak, zítřejší den strávíme v blízkém okolí kvůli aklimatizaci. Před večerí, která je nakonec až v osm hodin, což zřejmě nešlo urychlit, jdeme hrát s Petrem M. a Petrem G. žolíky. Jirka se na chvíli přidá, Honza raději leží a jen nás poslouchá. Stejně nám to nikomu nemyslí.

Směštnáme se nějak do jídelního stanu, kde je ták nakrájené zeleniny a papadomy, což jsou takové křupavé tenké placky. K jídlu dostaneme smaženou rýži, rajskou polévku a cosi bramborového. Je to moc dobré, škoda jen, že je to až tak pozdě. Po jídle se však ukáže, že čekání se vyplatilo. Ida s Katkou totiž poprosili kuchaře, jestli by nevyrobil něco jako dort, a on naprosto překonal všechny naše představy kromě mých, protože pro mne to bylo překvapení, a tak jsem žádné představy neměl. Vytvořil totiž skutečně dort i s krémem a nápisem „Happy birthday, Peter“, což nám všem připadá naprosto neuvěřitelné. A to zvláště když se ukáže, že dort lahodí nejen oku, ale jazyku. Tak to se mi ty letošní narozeniny nadmíru vydařily. Necháme samozřejmě i nosičům, pohůnkům, kuchařovi i Kunzanovi a jdeme spát. Večer mezi mraky i hvězdička prosvitne, tak se snad to počasí opravdu zlepší. A abych nezapomněl dodat, tábor máme ve výšce slabě nad čtyři kilometry.

Sobota 25. září

Náš plán, podle něž jsme měli časně ráno vyrazit nahoru na kopec nad námi, abychom se podívali na východ slunce, byl zhacen mlhou a jemným mrholením. Idě sice zazvoní budík a dokonce se i převlékne, ale když zjistí, že se nikam nejde, zase se převlékne do spacího oblečení a zaleze do spacáku. Vstáváme až kolem sedmé, venku je opravdu nevlídno, občas mrholení zhoustne v dešť a mlha ukončuje obzor velice blízko našich stanů. Probuzení jsme byli kafem do spacáku, trochu mne překvapilo, že to nebyl čaj, ale Petr G. s Honzou poté říkali, že si o kafe řekli, Katka s Jirkou si řekli o čaj, což mne nenapadlo. Kuchařský stan je dost promočený a zatékalo do něj, a tak se teď jeho obyvatelé, tedy kuchař s nosiči a pohůnky, shánějí po igelitech, které nám dole dali místo pláštěnek. I v tomto počasí chodí „děda“, jak Honza přezdívá nejstaršího nosiče, jen v sandálech.

Dnes se aklimatizujeme poflakováním kolem tábořiště. Po snídani zalezeme ke klukům do stanu a hrajeme Bang! Jen Honza se venku zapovídá s Irem a

Angličankou a kýmsi dalším, které jsme viděli dole v Tsokhe v hospodě a kteří tudy šli na procházku, Honza s Petrem G. se k nim přidají. My půjdeme až tak za hodinu na ten kopec, který jsme měli navštívit při úsvitu. Jmenuje se Dzongri a jeho vrchol je ve výšce 4160 metrů. Než odejdeme, Petr G. s Honzou se zase vrátí, ale už se jim nikam nechce. My ostatní i se Sébastienem a průvodcem vyrazíme nahoru. Ačkoli sem tam k nám přes mraky prorazí vzdálený sluneční svit, jdeme celou dobu mlhou. Kunzan s sebou vynesl vlaječky, vonné tyčinky a větve na podpal, když dojdeme na vrchol, již notně ověšený různými vlajkami, přistoupí k hromadě kamení, z níž se vyklubou obětní kamínka. Zapálí v nich oheň z větví a v něm spálí vonné tyčinky. Poté nechá Katku s Jirkou pověsit vlajky, protože jsou manželé, bude to tak mít prý největší sílu. Kunzan říká, že když prší tak dlouho jako poslední dobou, znamená to, že bozi, čili hory, nejsou s něčím spokojeni. Překvapuje nás, že buddhisti mají nějaké bohy, ale když o tom mluvíme s Idou a Katkou, shodneme se, že to závisí na úrovni abstrakce vnímání buddhismu. Scházíme stejnou cestou doufajíce, že hory obět' přijali, ale Kunzan říká, že to nekouřilo dostatečně, tak uvidíme.

Dole jsme v čase oběda, po něm zase chvíli hrajeme karty, ale protože zrovna neprší, vydáme se pak na procházku k řadě čtyř čortenů na obzoru. Kunzan nám mává na cestu a Katka si píše ve stanu deníček. Když dojdeme po loukách mezi kosodřevinami nahoru, ukáže se, že nás však Kunzan zpovzdálí sledoval. Mohu se jej tedy zeptat, jaký je rozdíl mezi čortenem a stupou, prý jde jen o dva názvy téhož, čorten je nepálsky a stupa anglicky. Ale tyto kamenné stavbičky nejsou ve skutečnosti čorteny ani stupy, ale obětní kamínka podobná těm, která jsme použili nahoře na vrcholu Dzongri. Domorodě se tomuto vrcholu říká jinak, v překladu to znamená hora modliteb. Každá stavbička zde odpovídá jednomu bohu, tedy jedné významné hoře. Ta nejvyšší je Kančendžonka, další si nepamatuji. Ještě odtud chvilku stoupáme po hřebínku směrem k hoře z černého kamene, která je zvláštní tím, že na ní není nikdy sníh, ani v zimě. Ale ta není teď pro mlhu stejně vidět.

Cestou dolů procházíme kolem salaše, kam zrovna přihnali stádo ovcí. Jde vlastně jen o neforemnou chýši z igelitu. Cestou se mezi mraky přece jen mihne modrá obloha a málem je vidět i ten kopec, na kterém se nedrží sníh, a tak i když nakonec není vidět nic, vypadá to snad nadějně. Kunzan si popovídá s bači, Sébastien si je vyfotí a jdeme zpět ke stanům. To už je hotová večere. Zatímco se šeiř, obloha se vyjasňuje, za tmy se jdu po jídle umýt do potoka, musím to učinit tajně, protože všechny vody jsou tu posvátné a nesmí se v nich koupat. Nebe se opravdu vyjasnilo, a snad to tedy zítra s úsvitem vyjde. Honza s Petrem G. jdou v očekávání časného vstávání spát už před sedmou. Ale nakonec si stejně čtou respekt a smějí se tam jakémusi článku, což je slyšet až k nám do stanu, kam přišli ostatní na návštěvu. Holky se pustily do psaní deníčků a my kluci hrajeme mariáš. Málem k tomu však nedošlo, protože Jirka s Petrem M. se pořád hádali

kvůli jednomu pravidlu. Asi v osm jdeme spát všichni.

Venku se v těsné blízkosti stanů prohánějí koně a dzo. Před půlnocí mě podivný cinkot přiměje k vykouknutí ven, kde koně ožirají u kuchařského stanu nádobí. Kromě toho jsou ale v měsíčním svitu za jasné oblohy vidět zasněžené kopce okolo, na což vylákám i kluky z vedlejšího stanu a Idu. Kančendžonka je však za kopcem, a nemůže být proto vidět.

Neděle 26. září

Od půlnoci jsem nějak nemohl usnout a špatně se mi dýchalo. Když asi v 4:20 zazvonil Idě budík a zjistíme, že venku je jasno, převlékneme se na cestu na kopec. I ostatní se vzbudí, jen Kunzana a Sébastiena musím jít vzbudit. Nahoře jsme asi tři minuty před východem slunce, i když vrcholky zasněžených vrcholků již zalévají první sluneční paprsky. Je tu už dost lidí, kteří stejně jako my fotí jako blázni, protože je to opravdu krásný pohled, která se neustále proměňuje s tím, jak Slunce stoupá nad obzor. Uděláme si hromadnou fotku a pak ještě jednu, když se dostane slunce až k nám. Teprve když se začne sluneční svit blížit ke stanům, sejdemě dolů.

Před snídaní se začneme balit, abychom se mohli umýt. V noci byla taková zima, že stany zvenku namrzly, a tak je ten můj zvenku úplně mokrý, sbalím proto vnitřek a vnějšek zvlášť, což dá víc práce, ale snad díky tomu bude večer uvnitř sucho. Během toho dostaneme velký hrncel teplé vody na umytí. Asi deset minut po deváté můžeme vyrazit na cestu. To už jsme dostali i všechny láhve s vodou, které jsme dali kuchaři, aby nám je naplnil převařenou vodou.

Jdeme k salaši, kolem které jsme se včera vraceli, odtud ještě pokračujeme po rovině a vrstevnici. Už asi v sedm se začalo zatahovat a kolem desáté je již vše zahaleno v mlze. Při jedné zastávce potkáme skupinku, která míří opačným směrem, je dosti hlučná a v závěsu za nimi jde „tableman“, čili nosič s plastovým stolem a židlemi na zádech. Zanedlouho poté začneme sestupovat k chatě Kokčurung, která je v údolí u řeky ve výšce 3680m. Zde se na chvíli zastavíme, když nás předejdou naše dzo, vyrazíme za nimi. Přejdeme řeku po mostě a stoupáme podle ní vzhůru. Cestou se ještě párkrát zastavíme, při stoupaní mám dnes celou dobu pocit, jako bych měl nohy z gumy a že nemůžu popadnout dech. Tak na mne asi ta výška přece jen dolehla. Po poledni jsme v Thangsingu, kde je tábořiště, na kterém končíme dnešní etapu. Jirka se sice pokouší přesvědčit Kunzana, abychom po obědě popošli k dalšímu tábořišti, ale Kunzanovi se nechce, mimo jiné proto, že tam není žádná chata na vaření a kuchař s nosiči mají všechno mokré a jejich stan nestojí za nic. Chata zde je sice polorozbořená, ale kuchyň se do ní vejde.

Na rozlehlé pláni u řeky postavíme stany, poté si lehnu do spacáku a nemám sílu vylézt ani na čaj, nakonec stihnu jen jeden hrnek. Změřím si sice teplotu, ale zjistím, že mám 36,2, tak tím to není. Katce také není dobře a ta si naměří

35,7, po chvíli také 36,2 a Jirka si naměří 36. Ostatní sedí venku, a tak si k nim po čaji přisednu a počkám na oběd. Po něm se dá do deště, a jdu si tedy psát deníček, zatímco ostatní jdou ke klukům hrát Bang!. Teď si také vybavuji, že při jedné příležitosti Kunzan říkal, že Sikkim byl Indií v podstatě anektován. Prý jim indiští vojáci střežili hranice, ale pak se obrátili proti nim. Zde v Sikkimu z toho prý lidé nejsou nijak nadšení.

Celé odpoledne je venku mlha a občas mrholí. Jen chvilkami mezi paprsky na konci údolů prosvitnou bílé stěny vysokých hor. Zvlášť Pandim se tyčí vysoko nad údolím. Jsme proto většinu času zalezlí ve stanu u kluků a hrajeme karty. Když nás omrzí Bang!, pokračujeme s žolíky, ale ty nám na dlouho nevydrží. Chceme tedy vymyslet další hru, ale když začneme vyprávět příběh s tím, že každý řekne dvě věty, přiblíží se čas večere, a to právě ve chvíli, kdy se kolečko zastaví u Jirky. Odpoledne nám donesli ještě kafe, které jsem si dal čistě proto, že bylo teplé. Mě navíc celé odpoledne bolí hlava jako střep. Nechali jsme si převařit vodu, ale nevíme, jak moc tomu můžeme věřit, když ji berou z roury, která je napojená na potůček protékající pastvinami nad námi. Spolu s Jirkou a Katkou si ji tedy raději ještě přefiltrujeme.

Na večeri jdeme do chaty, kde se vařilo. Je to lepší než jíst venku, ale já toho sním jen trochu, protože nemám moc chuť k jídlu. Prostřeno máme na zemi, kde sedíme na přikrývkách. K jídlu nám svítí dvě svíčky, který vytváří útulnou atmosféru. Po jídle vypijeme dvě konvice čaje, což mi udělal největší radost. Kunzan říká, že zítra bude čaj v osm hodin, v devět snídaně a až kolem jedenácté vyrazíme na cestu. To už snad bude tepleji. Zítra máme přijít na další tábořiště, vzdálené odtud jen tři „indické“ hodiny pochodu, což znamená, že my tam půjdeme jen asi hodinu a půl.

Ještě je brzy, a tak jdeme hrát karty. Jen Jirka s Katkou mají střevní problémy, a tak si jdou lehnout. Kunzan si přijde ke klukům cvaknout slivovice, prý už za nimi byl i včera. Po chvíli nás vyvolá ven, protože se nebe vyčistilo a na konci údolů je vidět hora Pandim. Stojíme tu tedy venku a koukáme na ni, i když z jihu se sem blíží mraky, které podle Kunzana nevěstí nic dobrého, protože z jihu sem obvykle chodí déšť. Kunzan říká, že za horou Pandim je poutní místo bhutia buddhistů, mezi které patří i on. Prý se k němu jde přes Goecha-la, ale cizinci tam nesmí. On tam jednou byl s mnichem, který tam vykonal patřičné rituály. Prý je to tam moc pěkné a poblíž je ledovec. Bude-li zítra odpoledne slušné počasí, mohli bychom vyjít nalehko k jezeru Samiti, které je nad zítřejším tábořištěm. U toho jezera prý hrozně fouká vítr, což je zvláštní, protože doteď jsme silný vítr nepotkali. Prý tam také byly kamenné chatičky pro trekaře, ale rozpadly se větrem a taky vedla jejich přítomnost k znečištění jezera, tak je vláda zrušila. Ty chaty všude po cestě totiž jinak postavila sikkimská vláda na podporu cestovního ruchu.

Zanedlouho, to už zase hrajeme Bang!, se opravdu spustí déšť. Před desátou si jdeme s Idou lehnout, mimo jiné mě už nebaví klečet. Ida si ještě píše deníček,

já si jen něco poslechnu a pak jdeme spát.

Pondělí 27. září

Tuhle noc se mi spalo docela dobře a hlava mě do rána téměř přestala bolet. Venku je ráno úplně jasno, tak jsou krásně vidět hory na konci údolí, jsou opravdu nádherné. Za pěkného počasí to tu vypadá jako docela hezké místo, i když slunce sem do údolí přijde asi až za dlouho. Doufejme, že to stihne dřív než mraky. Protože odchod byl naplánován až na jedenáctou, trvá po ránu všechno dost dlouho. Dostaneme teplou vodu na umytí a sušíme zmrzlé stany. Čaj do spacáku jsme však dostali už v půl osmé a snídaně je také dřív. Honza ráno zjistil, že má batoh úplně nacucaný vodou, a tak se na nás pěkně mračí. V noci sice trochu pršelo, ale ne tolik, aby bylo jasné, že je to tím. Odchod si nakonec vyžádáme dřív, než bylo v plánu, než se úplně zatáhne, protože se sem ženou mraky, i když se zatím drží spíš hor a nad údolím je stále modro.

Dnes jdeme jen kousek, asi jeden a půl hodiny do Lhamuney. Trochu ještě nastoupáme, protože Thangsing je ve výšce asi 3900 metrů, zatímco Lhamuney ve výšce asi 4200 metrů. Cesta však není nijak náročná. Ještě cestou svítilo trochu sluníčko a krajina vypadala pěkně, kolem již jen řídce rostou rododendrony a červený mech na kamenech, sem tam modré a žluté kytičky, a tak to vypadá trochu jako v botanické zahradě. Lhamuney je místo s rozpadající se kamennou chýší. Ještě hodnou chvíli před tím jsme cestou viděli pár stanů, a tak jsme si mysleli, že už jsme snad v cíli, ale my jsme popošli ještě dál. Bývali bychom klidně včera stihli dojít až sem, tak nevíme, proč to nešlo, snad proto, že kuchař a nosiči chtěli bydlet a vařit v tom baráčku v Thangsinu.

Je tu také kamenná hrázka, na níž jsou kamenné desky s vyrytými nápisy a poblíž nich je hromada kamení, na jejímž vrcholu je kámen ve tvaru vejce. Váže se k němu historie, již si Katka s Jirkou vyposlechli od Kunzana. Podle toho, co jsem z toho potom zachytil já, zabil zde v roce 1988 nebo 1986 jačí pohůnek nosiče. Potom sem přišel mnich a uložil onomu pohůnkovi pokání, podle kterého měl najít nebo vytáhnout z řeky takovýhle kámen, ale potom šel pohůnek samozřejmě stejně do vězení. Příběh obsahoval i poučení, podle kterého náš kuchař, nosiči a pohůnci spolu nebývali dobře vycházejí, protože jiné skupinky se mezi sebou dohadují, co kdo bude a nebude dělat. Je fakt, že ti naši mají přesně rozdělené role. Když postavíme stany, válíme se na sluníčku, než definitivně zajde za mlhu a mraky. Díky silnému větru mi sice vyschne i ručník, ale na druhou stranu je díky tomu větší zima.

Po jídle vyrazíme k jezeru Samiti, které je asi sto výškových metrů nad námi. Tento výlet je sice trochu zbytečný, protože kolem půjdeme zítra ráno na Goechala, ale jinam se tu jít nedá a přece se nebudeme celé odpoledne válet. Cestou sem by člověk podle náročnosti terénu a okolní vegetace snad ani neměl pocít, že je ve

vysokých horách, ale když se koukne zvlášť na zasněžené hory nad námi, hned je to jiné. Jezero je docela velké, ač ne tolik, aby se nedalo obejít do kola. Bývala u něj chata, z níž již zde zbyla jen ruina. Už ji zde však neobnovují, protože ji často bořil vítr, i když teď tu tolik nefouká. Na bližší straně jezera u výtoku je pár vlajček. Kunzan se po pravém břehu (tedy z našeho pohledu vlevo) projde, aby zjistil, jak se tam zítra půjde a vrátil se s tím, že to půjde jen těžko, a tak raději půjdeme po straně druhé. My se pak také vydáme z levé strany okolo. Cesta skončí u kamenů, které již přeskáčíme jen s Idou a Sébastienem, ostatní se otočí a vrátí. My ještě přeskáčíme řadu pramenů, do kterých se větví přítok a obejdeme jezero dokola. Jen poslední přeskok je široký a nikterak jednoduchý, snažíme se Sébastienovi poradit, ale on nevyužije námi doporučeného jen mělce ponořeného kamene s tím, že voda za ním je skoro stejně hluboká.

Dole u stanů jsme potom za chvíli. Až do večere hrajeme karty. Po jídle chvíli koukáme na hvězdy, než je zahál mrak. Zítra budeme vstávat už před třetí hodinou, a tak jdeme brzy spát.

Úterý 28. září

Před třetí jsme už s Idou podle jejího budíku vstali, ve tři nám do stanu přinesli čaj. Asi deset minut po třetí jsme venku, Kunzan říká, že kdybychom chtěli, mohli bychom si dát před cestou rýžový pudink, ale nikdo na něj nemá chuť. A také nemáme tolik času, a tak vyrazíme. Jde s námi ještě jeden pomocník s batohem, v němž nám prý nese snídani, již sníme v Goecha-la.

Je jasno a na nebi svítí hvězdy a měsíc, kterého zbývá ještě trochu víc než polovina. Je tedy dobře vidět i bez baterky. Vyjdeme nahoru k jezeru Samiti, které obejdeme po levém břehu, tedy zprava, a za nímž pokračujeme údolím nahoru. Katce se špatně dýchá, a tak jde pomaleji vzadu. Mě pro změnu mrznou všechny prsty, protože nemám dost silné rukavice a ponožky a taky nesu v ruce hůlky kvůli sestupu. Na prvním kopečku v asi 4600 metrech říká Kunzan, že je to takové falešné Goecha-la, i když od toho pravého je to ještě dost daleko. Minuli jsme se s další výpravou a vůbec cestou potkáváme řadu lidí.

Odtud sejdem dolů a pokračujeme údolím podle vody a pak po písku, který tu vyplňuje rovinu mezi svahem nahnutým ledovcem za ním a horami. I v měsíčním světle vypadají hory krásně. Kunzan začne asi půl hodiny před východem Slunce říkat, že budeme mít co dělat, abychom to nahoru do východu stihli, ale to už je jasné, že jsme v tomto směru bez šance. Odchod naplánoval Kunzan na 3:15 a cestu odhadoval na 3–4 hodiny, a tak jsme ten východ fakt stihnout nemohli. Za písečným údolím pokračujeme ještě chvíli víceméně po vrstevnici, než začneme dál stoupat. Pomalu začíná nad hory vystupovat i Slunce. Obloha již zmodrala a špičky hor nad námi jsou již nasvícené prvními paprsky. S fotkou však počkám, než zrudne celý hřeben. Pořád mi mrznou prsty a zde v 4700 met-

rech se mi přece jen hůř dýchá, bez pořádné snídaně pocit'uji i nedostatek cukru, a tak na mne dolehla krize. Když mi však při dalším výstupu prsty rozmrznou, zase mne přejde.

Dojdeme tak na další vyhlídku, která je v asi 4900 metrech, už je vidět to pravé sedlo. Sébastien měl náskok a byl tu přede mnou. Petr M. mne cestou nahoru také o chvíli přešel. Už tady sedí i ten mládenec, který nám nese v batohu jídlo na snídani. Koukáme chvíli do kraje a sám mám v úmyslu počkat na průvodce. Ale Petr G. a Petr M. by raději šli dál. Petr M. nakonec prohlásí, že musí jít na sluníčko, které již v sedle svítí, a vyrazí napřed. Petr G. se rozejde za ním. Já počkám na Kunzana a Idu a pak teprve jdu za nimi. Ve stínu je stále pořádná zima. Už mám na sobě všechny vrstvy oblečení, ale i to přestává stačit. Sébastien jde hned za mnou.

Cesta je chvíli dosti nepřehledná a pěšina se mezi velkými kameny ztrácí. Ještě sejdeme kousek dolů, ale potom již vystoupáme do sedla ve výšce 4950 metrů, což je pro Jirku velké zklamání, od chvíle, kdy sem přijde, přemýšlí, jak se dostat ještě o těch padesát metrů výš. Rozhled je odtud fakt nádherný a na slunci je i docela teplo. Je stále jasno a Kančendžonka je odtud co by kamenem dohodil, stejně jako další hory. Pohled na její bílou stěnu je proto opravdu úchvatný. Rozhodně to stálo za tu cestu. Pochopitelně tu nechybí vlajková výzdoba. Celou cestu mne také fascinoval červený mech či lišejník pokrytý jinovatkou. Překvapivě i v této výšce potkáváme i další pěkné kytičky. A taky jsme výš než Mont Blank, což mne také těší. Na Kančendžonku dosud prý vyrazilo jen osm expedic a Kunzan neví, jestli někdy někdo lezl na Pandim, což je další zasněžená hora přímo nad námi, vypadá jako pokrytá šlehačkou.

Pojíme čokoládu a k snídani dostaneme placky, natvrdo uvařená vejce, marmeládu a med. Rozloží to sem na zem, ale když si k tomu chci sednout, odežene mne Jirka pryč a hrnec i další jídlo odnese stranou, protože mu překáží ve fotkách s Katkou. Trochu se pro to poškorpíme a stejně se mi nechce čekat tu dlouhou dobu, a tak když Katka prohlásí, že už ji to pózování nebaví, donesu to zase zpět. Po jídle Jirka fotí Katku zase na jiném kameni, na kterém se pak necháme vyfotit všichni. Před odchodem se také Jirka pokusil vylézt těch padesát metrů nahoru. Neuvedomil si ale, jaká je to vzdálenost a po pěti výškových metrech musí uznat, že to po té skále asi nemá cenu. Uděláme si hromadnou fotku a můžeme pomalu vyrazit dolů. Kunzan nás upozorňuje, abychom nechodili dolů moc rychle, protože už se jim stalo, že někdo zkolaboval vinou příliš rychlého klesání. Zvláště upozorňuje, aby to řekli Mr. Hurricane, protože si asi myslí, že chodím nějak rychle. Překvapilo nás, odkud zná mou přezdívku, ale Ida pak říkala, že ji prozradila Sébastienovi, a tak ji zná asi od něj.

Ještě se cestou zpět na chvíli zastavíme hned na další vyhlídce, kde si Sébastien popovídá s asi dvěma Francouzy, kteří tu končí. Cestou dolů se potom občas zastavujeme a s rychlostí to opravdu nepřeháníme. Katce se už cestou nahoru

špatně dýchalo, a tak šli s Jirkou pomaleji. Asi v polovině cesty dolů se jí navíc udělalo špatně, tak se jí jde ještě hůř. Cestou nabíráme vodu z potoka, neboť soudíme, že tady bude voda čistá a pitná. Písečná pláň teď ve slunečním světle připomíná pláž, lákající k poležení. Ještě musíme vystoupat na tu první vyhlídku, to už se obloha zatahuje mraky a mlhou. Také už není takové teplo, jako ze začátku. Teď za světla je odtud pěkný pohled na ledovec a celé jeho údolí. Na ledu je kamení a prach, led prosvítá jen místy, ale je tam.

Nad jezerem Samiti nás čeká jeden z nosičů a kuchařských pomocníků s konvicí s teplou sladkou citrónovou šťávou, což nás dost překvapilo. Kunzan říká, že jsme tu na čas, myslím, že to bylo kolem poledne. Katce se jde čím dál hůř a je jí fakt špatně. Dole si všichni poleháme do stanů a čekáme na oběd. Ten je dnes poněkud slabší, jediné, co mi chutnalo, byly bramborové placky. Možná to bude i tím, že v Dzongri nám druhou noc sežraly koně mouku a zeleninu. Po obědě jsme si opět polehali do stanů, Katka z něj ani na ten oběd nevylezla. Kunzan by chtěl brzy vyrazit dolů až do Kokčurungu. Dá nám čas asi do dvou na sbalení. Jirka se jej pokouší přesvědčit, abychom tu zůstali do zítřka, do kdy by se snad Katka vzpamatovala, ale s tím neprorazí. Před druhou začne pršet, a to nás začne Kunzan popohánět, oni už jsou sbaleni a jen na nás čekají. Sébastien již vyrazil napřed do Thangingu. Honzovi je prý také špatně, a tak se potom v Thangingu rozhodneme, zda tam nezůstaneme. Déšť našťastí rychle přestal.

V Thangingu Honza říká, že už je mu lépe a že by šel raději dál. Jirka s Katkou by tu raději zůstali, mě je to jedno a Petr G. s Idou by také raději pokračovali. Petr M. se moc nevyjadřoval. Protože to vypadá, že Katka to dolů do Kokčurungu zvládne, navíc jsou to vzdušnou čarou jen necelé dva kilometry, jdeme dál. Chata je samozřejmě plná, ale za mostem jsou místa pro stany. Když sem tedy dojdou dzo s našimi věcmi, jdeme si je hned postavit. Při přenášení batohu mu praskne poutko a popruh, což je dost nepříjemné. Na nás s Idou zbude místo dole na písku. Dostaneme čaj a pak hrajeme chvíli Bang!. Jen Katka leží ve stanu a Ida si jde psát deníček. Po setmění nechám Bang!u a jdu se umýt do „vany“, kterou jsem si našel opodál na potoce nad vodopádem. Ida má však podobný nápad, a tak jí nejprve půjčím baterku a jdu až po ní. Je to úplně bezva. Včera mi ostatní rozmluvili, abych šel do řeky, abych snad nenaštal Kančendžonku a nezkazilo se počasí, když jsou tu všechny potoky a řeky svaté.

Po mytí si jdu psát deníček, Ida podřimuje. Před sedmou zamíří Honza s Petrem G. k chatě, kde prý někdo zapálil oheň. Nedlouho po nich tam jdou i Jirka s Katkou v očekávání večere. Jdeme tedy s nimi. V chatě jsou naši v dlouhé místnosti, v chodbě spí cizí nosiči a v další dlouhé místnosti turisté. My se usadíme na deky na zem a ještě chvíli čekáme, pozorujeme kuchaře, kterak mimo jiné dopéká placky nad plamenem benzinového vaříče. Honza s Petrem G. přijdou s tím, že u ohně byli jen nosiči, kteří celou dobu mlčeli, a tak to nestálo za to. Sébastien s Kunzanem mimochodem také budou spát zde v místnosti. Ráno prý

dostaneme čaj v šest, v půl sedmé bude snídaně a v sedm odchod. To prý kvůli počasí. Po večeři popijíme čaj a jdeme spát. Bylo toho na nás dnes docela dost.

Středa 29. září

Ráno jsme čaj dostali už ve čtvrt na šest, Ida měla natažený budík na 5:50, ale zaklepali nám na stan dřív. Ještěže má Ida ty hodinky a poznali jsme to, protože Katka s Jirkou si nevědouce čas začali hned balit stan. Když jsme jim řekli, kolik je, trochu je rozladilo, že mohli klidně ještě ležet. Snídaní nám přinesli sem k nám. Ida si myje hlavu vodou, kterou si celou noc hřála ve spacáku. Než se najíme a sbalíme, je osm. Ještě stále je hezky, i když mraky se sem nezadržitelně blíží.

Naše cesta začíná výstupem do 4050 metrů, začínáme přitom v 3680. Stoupáme dosti zprudka klikatou cestou mezi rododendrony. Jsem rád, že je tak hezky, protože ty rododendrony jsem si chtěl vyfotit. V květu by byly jistě hezčí, ale to bychom tu museli být na jaře. Cestou nahoru k Dzongri Kunzan říkal, že když jsou všechny rododendrony v květu, je jejich vůně velmi omamná. Když k tomu připočítáme výhledy na hory okolo, zvláště na Pandim tyčící se nad údolím, je jasné, že má rychlost není příliš vysoká. Když dojdeme nahoru, kde se cesta narovná, říká Honza, že už na nás čekají půl hodiny a začne se vyťahovat, že sem přišli před dzo a předběhl sem i dědu Šivu, kterému je už nejméně padesát a na zádech měl v koši dva vaříče a asi nejen je a chodí celou dobu v sandálech. Petr M. navíc upřesňuje, že se děda na chvíli zastavil, jinak by ho ani nepředběhli. Tak mi to od Honzy přišlo poněkud laciné.

Chvilku jsme tu poseděli a pokračovali dál. Až nad Dzongri mírně stoupáme, jinak jdeme již po rovině nebo z kopce. Cestou míváme několik výprav v protisměru, některé i s koňmi. Dnes se mi i v těch čtyřech kilometrech dýchá docela dobře, je skoro škoda, že když už jsme si na tu výšku zvykli, je čas jít dolů. Dzongri ojdeme horem a za ním se napojíme na hlavní cestu do údolí. Dojdeme zase k modlitební a obětní mohyle, odkud nás čeká dlouhý sestup. Ještěže jsem si vzal hůlky, s nimi se to dá snést.

Na oběd se zastavujeme zase na témže místě, jako při cestě nahoru. Kunzan říká, že někomu, kdo šel dolů, řekl, ať nám zarezervují místo pro stany, protože sezóna se rozjíždí, a tak tam asi bude plno. Před jídlem se bavíme pohledem na výpravu rozloženou nedaleko a děláme na ně vtipy. K jídlu dostaneme jen smaženou rýži a čaj, protože to je všechno jídlo, které nám zbylo poté, co z něj druhou noc v Dzongri výrazně ujedly koně. Po jídlu pokračujeme v sestupu. Ida na jednom místě uklouzne a odře si prst na levé ruce, Petr G. s Honzou měli při sobě desinfekci, a tak jsme jí to mohli ošetřit.

Sestoupivše do Tsokhy na tábořiště, najdeme zde již pohozené naše stany u klacíků zapíchnutých do země, sloužících jako rezervace. Již tu stojí asi tři nebo čtyři stany, ale v pohodě se sem vejdem. Stany jsou pořád ještě vlhké od rána.

Chvilí pak sedíme před nimi a hrajeme Bang!, až na Idu a Katku. Večeře bude až v sedm, což ještě bude trvat. Zkoušeli jsme tu také chytit signál, ale výsledky byly rozpačité. Nejúspěšnější byl Honza, jinak tu byl signál dost slabý.

Asi ve čtyři se rozhodneme, že nás to u stanů v té mlze nebaví a že raději půjdeme nahoru do hospůdky. Kunzan se Sébastienem tu už sedí, stejně jako jeden Ir a anglický pár, s nimiž jsme se průběžně cestou potkávali. Většina si objedná tongpu, jen my s Petrem M. si dáme ten bílý rýžový alkohol, podle chuti se nezdá být silný, ale docela leze do hlavy. Dáme si s Petrem M. po dvou skleničkách, jedna přijde na 20 rupií. Bavíme se o všem možném a vydržíme tu až do večeře. Kunzan nám mimo jiné řekl, kolik dostanou za cestu nosiči, myslím, že to bylo 200 až 250 rupií za den, pohůnci dzo dostanou trochu víc a ještě víc dostanou kuchař a jeho pomocníci. Myslí si, že všichni by měli dostávat stejně, zvláště nosiči, protože mají těžkou práci. V roce 1971 anektovala Sikkim Indie, prý jim již dříve hlídala hranice, ale potom se jejich vojáci obrátili dovnitř proti Sikkimu. Sikkimský král prý po anexi vstoupil do kláštera v Nepálu a občas sem jezdí. Jestli nebude mít potomky, rod vymře. Ten má prý sice ještě jednu větev po druhé manželce původního krále, což byla však Američanka, a tak nepožívala takovou úctu. Kunzan též zmiňoval, že v Darjeelingu jsou výpadky elektřiny tak časté proto, že neplatí za elektřinu.

V sedm jdeme jíst zase ke stolu do baráku. Vypadá to, že se kuchaři podařilo sehnat tu jídlo, a tak je dnes večeře docela dobrá. Potkali jsme tu i naši známou Havajku, s níž jsme se bavili s Idou ještě dole v Yuksomu. Prý jde teď také nahoru, což mne docela překvapilo, protože dole se nezdálo, že by to měla v plánu. Po jídle je dort, který je opět výborný, a tak zase chválíme kuchaře. Petr G. říkal, že se dříve bavil s Kunzanem o tom, že by to na závěr bylo hezké. Po jídle jdeme nahoru dokončit pití. Ještě si dám jednu skleničku toho rýžového, asi v devět se zvedneme a jdeme pomalu spát.

Čtvrtek 30. září

V noci se rozpršelo a teprve k ránu ustalo, a to chtěl dnes Jirka odcházet až v devět, aby mu stihl uschnout stan a spacáky. Když nám před sedmou hodinou donesli čaj, už ale neprší. Snídaně je dnes docela dobrá, zase máme po dlouhé době tousty a omeletu. Asi v devět jsme hotovi vyrazit. Stany moc neoschly, protože je nad námi mrak a občas i pár kapek spadlo, a to přesto, že v dáli je jasno.

Následuje úmorný sestup. Hned za Tsokhou jdu za Honzou, který následoval nosiče po pěšině, což se prý Kunzanovi moc nelíbilo, neboť to byla jen zkratka pro nosiče. Občas míváme koně a dzo. Sejdeme až dolů k lanovému mostu přes řeku v hlubokém údolí. Od něj musíme zase kus nastoupat, než dojdeme k místu na oběd. Opět se zastavujeme na témže místě jako při výstupu. Strávíme tu skoro dvě hodiny, ale i dnes se oběd docela vydařil. Odtud už jdeme téměř po vrstev-

nici, jen s mírným klesáním. Vyhlížíme místo, kde Jirkovi uklouzla noha, ale asi jsme je přešli. V Yuksomu jsme kolem třetí odpoledne. Už od oběda svítí sluníčko a je pěkně, i když také velmi teplo. U odbočky k trůnu si všimneme obchodu se suvenýry, který jsme dřív neviděli, sezóna již tedy opravdu začíná. Odtud pokračujeme zkratkou, na níž potkáváme kluky, kteří nesou na tyči mrtvého hada, než si jej však Ida stihne vyfotit, Kunzan jej zahodí do trávy.

Dojdeme k sídlu cestovní agentury, kde si sedneme v jídelně ke stolům, naše batohy tu už jsou. Majitelka, tedy Kunzanova sestra, nám donese čaj, bohužel s mlékem, a tak jej většina z nás ani nechtěla. Potom čekáme, než sem postupně přijdou oba nosiči, kuchař a jeho pomocník, a i pohůnci dzo, aby jim Petr G. mohl za všechny dát spropitné. Vybrali jsme 4000 rupií. Petr G. je chtěl nejprve dát Kunzanovi, ať je ostatním rozdělí, ale ten je nechtěl převzít s tím, že bude lepší, když je dostanou od nás, aby si nemysleli, že snad Kunzanovi zůstalo něco za nehty. Teď nám na to Kunzan přinesl i obálky, také dříve říkal, že 500 rupií na osobu je až až, jinak bychom jim peníze rozdělili rovným dílem. Dlouho jsme se dohadovali, zda máme něco dát i Kunzanovi, i když jeho rodině ta cestovka vlastně patří. Katka mu nakonec také dala 500 rupií, ale i tak nám ještě 500 zbylo, a tak je večer u Gupty utratíme. Ze všech jen děda Šiva nám potřese rukou, zítra prý vyráží na další cestu vzhůru.

Vyřídívše spropitné, jdeme hledat nocleh. Kluci jdou na stejné místo jako posledně, my s Idou, Katkou a Jirkou nakonec zůstaneme přímo zde. Pokoj pro dva stojí 250 rupií, slibovali nám sice teplou sprchu, ale z toho se vyklube jen to, že nám přinesou teplou vodu v kýblu. Mě a Idě jej donesou až když už jsme umytí, ale na praní se hodí. Pokoj má výhled na zahradu, a vypadá tedy lépe než ten, který nám ukazovali posledně, když jsme se sem přišli podívat. Pokoj, který dostanou Katka s Jirkou, je nad námi a vypadá mnohem lépe. Je obložen dřevem a i větší. Asi v šest přijdou kluci, protože se chtěli majitelky agentury zeptat na možnosti cesty na sever k jakémusi jezeru. Ale nakonec to vypadá, že z toho nic nebude. Kunzan se už včera svými stesky projevil jako jedlík masa, v Gangtoku když chce maso, musí si jej obstarat sám, protože by se zde jinak maso jíst nemělo. Přesto i v Indii jsou lidé, kteří posílají do Sikkimu krávy na porážku, protože zde není tak posvátná jako tam. Teď pro nás přišel Petr M. s tím, že Kunzan nahore rozdává maso. Jde o vepřový bůček vařený v páře, na můj vkus dost přesolený a nějak to nebylo nic moc.

Večer u Gupty už ani nevím, co si dát, nějak už se mi tu všechno přejedlo. Nakonec skončím u čopsweje. Pár z nás si dalo picu, ale ta mne moc nenadchla, když jsem ji ochutnal. Přijde sem za námi i Kunzan. Po osmé jdeme spát. Ostatní nám nabalí stany a ešus, protože už je nebudou potřebovat a my s Idou zítra jedeme do Siliguri, odkud poletíme domů.

Asi v půl šesté jsme s Idou vstali a šli ke Guptovi na snídani. Cestou na nás čeká Petr M., aby nám ještě předal stan. Než se jdeme najíst, dáme batohy na jeden jeep do Jorethangu. U snídaně sedíme se Švýčarkou, která potom jede stejným jeepem jako my. Je to fyzioterapeutka a byla zde na treku na Dzongri, dohodla si to už v Darjeelingu a výprava trvající čtyři až pět dní ji přišla na 12 000 rupií. Ještě po snídani mi přinese Jirka nabíječku, kterou jsem mu včera půjčil. V noci se proud rozešel alespoň na tolik, aby se mu nabíla baterka do foťáku, a tak již tu nabíječku nebude potřebovat.

Před sedmou vyjíždíme, teprve cestou se jeep pořádně zaplňuje. Švýčarka jede do Kalimpongu, protože potřebuje nakoupit letenky. Mimo jiné nám řkala, že zítra budou Gándhího narozeniny a pozítří začínají v Dillí hry commonweal-thu, tak tam bude asi plno. Asi po dvou a půl hodinách jízdy jsme v Jorethangu, kde je pěkné vedro. Celý den je dnes slunečné, ale i horké a vlhké počasí. Navštívíme záchodky a jdeme si ke stánku koupit lístek do Siliguri. Cesta z Yuksomu do Jorethangu stála 100 rupií a cesta odtud do Siliguri nás přijde na 110 rupií. Kupodivu je na lístku uveden i čas odjezdu a číslo jeepu. Většinu času pak strávíme čekáním u jeepu, jen na chvíli se prodeme do obchodu s jídlem. Vyzkoušíme několikery kořeněné brambůrky a Ida dá jedny z nich žebračce místo peněz. Ta se na to koukala dost nevěřičně.

Před půl jedenáctou vyjedeme a v Siliguri jsme asi ve dvě odpoledne. Cestou je hrozné vedro, ještě dlouho jedeme hlubokými údolními, vidíme při silnici pobíhat mnoho opiček. Vedle mne celou cestu seděl pán, který neustále cosi monotónně prozpěvoval, asi se modlil, připadalo mi to poněkud otravné. Po vyjetí ze Sikkimu si chvíli postojíme v zácpě kvůli bouračce, podnikaví Indové hned obcházejí stojící auta s nakrájeným ananasem a okurkami.

V Siliguri nás vysadí asi jeden a půl kilometru od stanoviště, z něž jsme předtím odjížděli. Je to tedy zhruba stejně daleko i od hotelu Conclave lodge, který chceme na doporučení ostatních zkusit. Jdeme pěšky, i když je vedro a Ida navrhovala, ať si vezmeme rikšu, ale pro mě je prostě nepřijatelné, aby za mne někdo šlapal na kole, když mám zdravé nohy. Mířím směrem, který mi udává GPSka, úzkými uličkami až dojdeme k řece, podle níž dojdeme k mostu a za ním již to není daleko. Mají tu pokoj za 500 rupií bez sprchy a za 600 rupií i hezčí s balkónem a koupelnou, a tak se rozšoupneme a zůstaneme v něm. Po sprše si ještě poležíme, než vyrazíme do města. Z balkónku máme výhled na rozpadající se domky, a dovnitř jím jde vedro, které větrák nevyžene. V Goechala jsem mimochodem naplnil vzduchem půllitrovou plastovou láhev a zavřenou ji donesl až sem dolů. Je výrazně splasklá, i když už ne o tolik víc, než byla v Yuksomu.

Asi ve čtyři jdeme ven. Na recepci se ptáme, kde bychom se mohli najíst a kde bychom našli bankomat, internet a kino. Idu totiž popadla touha vidět nějaký

Bollywoodský film, ale protože recepční neumí moc dobře anglicky, je dorozumění obtížné. Pochopili jsme však, že najít bychom se mohli dobře v hotelu Conclave, který je hned vedle. Je to sice dražší, to jest je to jen o málo levnější než v Čechách, ale je tu klimatizace. Dávám si skopové kari, Ida také cosi skopového. Obojí chutná skoro stejně, lépe řečeno, přes pálivou chuť kapsaicinu už se mi nepodaří rozeznat nic dalšího.

Venku i potom dáme čerstvě vylisovaný pomerančový džus, který ale neměl moc výraznou chuť. Poté zamíříme přes most na tržiště. Ida chce mamince koupit nějakou šálu. Projdeme celé tržiště, kde mají všechno možné, ale teprve když už chceme jít pryč, narazí Ida na několik obchodů, kde mají cosi blízkého jejím představám. Ani po prohlídce dalších krámů, to ale pořád není ono, a tak už to vypadá, že to bude muset vzdát. Ještě hledáme bankomat, první nefunguje, a tak musíme hledat další, kde už Ida uspěje. To už je dlouho tma. I hledání internetu nás stojí nějaký čas a dotazy.

Na internetu se jen tak zkusmo kouknu na svou rezervaci a zjistím, že mi změnili let do Dillí, místo přímého mám letět s přestupem v Kalkatě. V Bagdogře tak budu muset čekat řadu hodin ještě poté, co odletí Ida a v Dillí budu až ve 23:10, což je pěkně na houby. Ida tam totiž bude už v pět. Kingfisher airlines mě opravdu naprosto znechutily a dost mě to rozladilo. Ida pak ještě shání pickle, což je pálivá nakládaná zelenina. Nakonec je sežene v krámku, který v tomto směru na první pohled nevypadal nijak slibně. Pak si ještě Ida koupí knížku a jdeme k hotelu.

Cestou se rozhodneme, že zkusíme zajít do hotelu Conclave na pivo, mají-li jaké. Na jednu stranu bych se napil, abych rozehnal tu rozladěnost, na druhou stranu to pivo bude nejspíš Kingfisher, které se mi nechce podporovat. Ale Ida by si dala, tak jdeme dovnitř. Jenže v Indii není nic tak snadné. Ptáme se nejprve číšníka, mají-li pivo, ten se jde zeptat vrchního, který se nás jde zeptat, co že to chceme. Když zopakujeme, že bychom si dali pivo, odejde k pultu a začne kamsi telefonovat. Sedneme si a chvíli čekáme, co se stane. Po delší chvíli přijde vrchní a řekne, že bar je otevřen a že v něm tedy pivo dostat můžeme. Musíme však vyjet do třetího patra. Jeden číšník nás tam odvede. Výtahem vyjedeme nahoru, přičemž se už začínáme bát, co se stane. Ve třetím patře nás provede chodbou do místnosti, která vypadá jako všechno možné, jen ne jako bar. Je to holá místnost se stoly a židlemi seskládanými u sebe. Jeden ze stolů posune číšník doprostřed a začne se nás vypytovat, jaké bychom chtěli pivo. V podstatě nám ale nerozumí, když se jej ptáme, jaké značky mají a mají-li něco jiného než Kingfisher, jaký typ má, jak je silné. Jen pořád opakuje: „Kingfisher strong, O.K.“ Naše představy o popíjení piva tato zkušenost příliš nespĺňuje a když si vzpomenu, že při vyplňování záznamu do knihy hostů v Conclave lodge se nás recepční ptal, jestli mi chutná pivo, jdeme pryč.

V recepci musím vyplnit ještě další papír. Poptáme se po pivu a necháme si

jedno za 120 rupií koupit. Pochopitelně je to Kingfisher, ale snažit se o opak by bylo nereálné. Jeden mladík z recepce pro něj odběhne a za nějaký čas jej přinese s drobnými nazpátek. Na pokoji tedy popijeme pivo a dopijeme brandy, což mi poněkud zvedlo náladu. Pak se umyjeme a jdeme spát. Při návratu na pokoj jsme mimochodem našli na zemi asi tři centimetry velkého švába, třebaže Ida říkala, že v Americe mají větší, tak jsem ho nakonec zašlápl a Ida jej vyhodila za pomoci toaletního papíru. Teď je mi trochu líto, že jsem si jej před tím nevyfotil.

Sobota 2. října

Ida se dopoledne prošla k bankomatu, aby měla dost peněz, kdyby musela v Dillí hledat hotel, když já tam doletím až tak pozdě. Koukala se i po internetu, ale všude ještě měli zavřeno. Venku je skoro jasno a vedro na padnutí. Asi v deset se jdeme odhlásit z hotelu, nakonec využijeme nabídky recepčního na zavlání taxíku. Na letiště to stojí 450 rupií a je to myslím týž taxík, který mne tam vezl, když jsem jel naproti Idě. Na letišti se Ida jde hned odbavit, což jdu zkusit i já. Tvářím se přitom, jako bych o žádné změně nevěděl. Muž za pultem chvilku zkoumá můj itinerář a pak mi řekne, že byl let zrušen. Poté zkoumá cosi na počítači, vytiskne mi nový itinerář a ptá se, jestli mi vyhovuje, na což pouze říká, že zřejmě nemám jinou možnost. Také se ptám, proč mi o tom nedali vědět e-mailem, muž opět studuje cosi na počítači a když ke mně opět přistoupí, řekne mi, že mi opravdu nic neposlali. Docela mě naštvalo, že za celou dobu neřekl ani slůvko omluvy. Aspoň se tedy odbavím, abych se nemusel starat o batoh, i když letím až v 16:20 do Kalkaty.

Ida hned projde bezpečnostní kontrolou, já si chvilku čtu, potom se jdu najíst do restaurace, která je zde na letišti trochu dražší, pořád je ale cena srovnatelná s jídlem u nás v Čechách. Zase mi to jídlo pěkně vypálí ústa. Aspoň tu mají sikkimské pivo a nikoli Kingfisher. Teprve chvíli před odletem zjistím, že je tu i čajovna. Za bezpečnostní kontrolou je klimatizace, proto trochu lituji, že jsem jí neprošel dřív. U rentgenu jsem si zapomněl pohorky, které nosím v ruce jako spoluzavazadlo, jeden zřízenec mne na to našťestí přišel upozornit.

Letiště v Kalkatě mi připadalo docela zanedbané. Zase musím projít bezpečnostní kontrolou, kde mi vynadají, že jsem si neodtrhnul jmenovky, které zde vždy orazítkují na znamení toho, že zavazadlo prošlo kontrolou. V Bagdogře mi tu jmenovku dali i na taštičku na doklady, kterou nosím na krku. Naštěstí pak nějaké jmenovky najdou, a tak se pro ně nemusím celým koridorem vracet. Většinu času potom sedím a čtu si. Něco si poslechnu z přehrávače a nakonec koukám u brány na fotbal. Nebýt toho, že neumějí zacházet s rezervacemi, což je však u letecké společnosti dost podstatný nedostatek, snad by byl Kingfisher co se služeb týká, i dobrý. V letu sem do Kalkaty jsem dostal sendvič a dotazník, v němž se ptali, jak se mi cestování s nimi líbilo. Napsal jsem jim, že změní-li let, mohli by

to cestujícím dát aspoň vědět e-mailem. V letu do Dillí jsme dokonce dostali večeři, která byla dobrá, zvláště zákusek. To je u lokální letecké společnosti opravdu nezvyklé. Jenže, když neumí zacházet s rezervacemi, tak at' si jdou i s tím jídlem k šípku.

Už v Kalkatě jsem od Idy dostal SMSku, v níž mi psala, že ji pustili do mezinárodního terminálu, ačkoli jinak tam pouští až šest hodin před odletem. Přejedu tedy po přistání v Dillí autobusem na mezinárodní terminál, kde se také pokouším dostat dovnitř. Na první pokus mne však strážníci u vchodu dovnitř pustit nechce, a tak si sednu poblíž na batoh s tím, že počkám, až bude čas. Když už si říkám, že bych měl odejít a zkusit si najít lepší místo, pustí mne přece jenom dovnitř s tím, at' si tam zdřímnu a hlavně at' už nechodím ven. U záchodů u písmene „B“ jsem Idu nenašel, ačkoli mi předtím psala, že tu bude. Když sem po mé SMSce přišla, řkala, že se jí nelíbilo, jak tu na ni pořád koukala obsluha rentgenů. Jdeme si tedy lehnout do jiného rohu. Prý zkoušela hledat i hotel, ale vypadalo to beznadějně. Zvláště vládní informační stánek se choval dost mafiánsky a divně, a jela tedy raději sem.

Neděle 3. října

Natáhli jsme se na karimatky a pár hodin se prospali. Po páté hodině jsme se šli odbavit, ještě předtím se však Ida stavila u směnární, aby zpět vyměnila přebytečné rupie, dostala za ně dvacet dolarů. Musela kvůli tomu vyplnit formulář velikosti A4, v němž byly kolonky na všechno, pomalu i včetně čísla bot. S tou byrokracií je to tu opravdu neuvěřitelné. Zajímalo by mne, jestli vůbec někdo ty formuláře čte, nebo co se s nimi dělá. U odbavení nám dali pro změnu odjezdový formulář, v němž jsem nechal prázdnou kolonku pro vyplnění adresy a jména hotelu. To se úředníkovi u pasové kontroly moc nelíbilo, a tak jsem tam napsal Sikkim, i tak se mu to nezdálo, ale když jsem mu vytrvale tvrdil, že si hotel nepamatují a že jsme strávili většinu nocí ve stanu, nechal to plavat. Ida prý měla s touto kolonkou problémy už při příletu.

Při odbavení mne ještě donutili, abych si dal štítky na každou pohorku zvláště, když je nesu v ruce. Posléze při bezpečnostní kontrole se to její obsluze pro změnu nelíbilo, nakonec je oba orazítkují a pak z jedné boty sundají. Na taštičku na doklady tentokrát nedostanu nic, ale musím si ji dát za tričko. Zvláště s těmi botami to bylo vtípné, protože si s touto situací zřejmě nevěděli rady, s tím asi žádná příručka nepočítala.

Let do Helsinek už proběhne bez problémů. Ida zde projde automatickou kontrolou, já jdu obyčejnou, protože s sebou nemám nový pas. Podaří se mi potom zabloudit a projít ven, a musím se tedy do budovy vracet zase přes další bezpečnostní kontrolu s rentgenem. Protože mám hlad, vylákám Idu do restaurace, kde si dám hamburger a dvě piva. Ačkoli Ida nejprve nic nechtěla, dala si nakonec

picu a pivo. Potom už jen sedíce čekáme na let do Prahy. Zde jsme podle plánu a Idě sem přišli naproti Sylva s Mirem.